

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Európai és Nemzetközi Jogi Intézet
Polgári Eljárásjogi Tanszék

**Összefüggések a bírósági végrehajtás alapelvei
és a követelés kielégítési sorrendje között**

Szakdolgozat

Készítette:

dr. Raska Nikoletta
NRAH4Z

Konzulens:

Turkovicsné
Dr. Nagy Andrienn
egyetemi docens

2023.

⋮
(
⋮

University of Miskolc
Faculty of Law
Institute of European and International Law
Department of Civil Procedure

**Connection Between the Principles of
Judicial Enforcement and the
Claim Payment Order**

Dissertation

Author:

dr. Raska Nikoletta

Instructor:

Turkovicsné

Dr. Nagy Andrienn

Tartalom	
Bevezetés	4
A végrehajtás fogantatosításának közös szabályai, a végrehajtás során befolyt összeg kifizetése	6
Pénzkövetelés végrehajtása: A végrehajtói letiltás	13
Pénzkövetelés végrehajtása: A hatósági átutalási megbízás	24
A végrehajtói letiltás és a hatósági átutalási megbízás együttes alkalmazása	31
A zálogjogosult végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódása, ingatlan- és gépjármű végrehajtás	33
A lefoglalt vagyontárgy végrehajtást kérő általi átvétele	43
Felosztási terv	44
Kielégítés a Nemzeti Eszközkezelő által kifizetett vételárból és a kisajátításból..... befolyt összegből	50
Összegzés	52
Függelék.....	55
Jogesetek	55
Jogszabályok	59
Irodalomjegyzék.....	59

Bevezetés

A végrehajtás intézménye régi múltra tekint vissza, tágan értelmezve a társadalom kialakulása, a tulajdon, a magántulajdon megjelenése óta beszélhetünk valamilyen végrehajtási (szokás)jogról. Az állam számára egyfajta kötelezettségként jelentkezik a jogvitákkal kapcsolatos döntések érvényre juttatása. Ennek a kötelezettségnek az egyik megvalósulási formája maga a bírósági végrehajtás intézménye, amely igen komplex feladatot lát el, jelentősége a társadalom, a gazdaság, a tulajdon tekintetében igen nagyra tekinthető. A bírósági végrehajtás olyan önálló, törvényileg szabályozott eljárás, amelyben állami vagy meghatározott szempontból azzal azonosnak minősülő szerv, elsősorban vagyoni kényszer alkalmazása révén juttatja érvényre az állam által a konkrét egyedi ügyben fennállónak elismert és kikényszeríthető alanyi jogot vagy előzetesen biztosítja a konkrét egyedi ügyben történő elismerés vagy kikényszeríthetőség előtt védelemben részesített alanyi jog későbbi érvényre juttatását. A meglehetősen precíz fogalommeghatározást azzal a nem mellékes elemmel egészíthetjük ki, hogy a definiált eljárás nemperes eljárás.¹

A bírósági végrehajtás alapelveit az 1994. évi LIII. törvény (továbbiakban: Vht.) szabályozza. A bírósági végrehajtás viszonylag önálló, polgári nemperes eljárás², melynek során a bíróság, a közjegyző, illetve a végrehajtó általában vagyoni kényszerrel juttatja érvényre a kötelezettség teljesítésére vagy biztosítására irányuló jogi szankciót. A bíróságok és a jogvitát eldöntő más szervek határozatait, továbbá egyes okiratokon alapuló követeléseket bírósági végrehajtás útján, a Vht. szerint kell végrehajtani.

A végrehajtási törvényben meghatározott jogi normából következően gazdasági szempontból a bírósági végrehajtás azt jelenti, hogy valamely követelés illetve kötelezettség teljesítése elmaradt, a kötelezett (adós) pozícióban lévő érdekelt fél nem teljesített, a jogosult (végrehajtást kérő) pedig a teljesítést bírói – vagy a végrehajtás tekintetében más azzal egyenértékűnek tekinthető – közbenjárással szeretné elérni. Ennek az eljárásnak a keretében tehát az adós egyes vagyontárgyait külön vonják végrehajtás alá³, ellentétben a felszámolási eljárással, amely az adós egész vagyonát maga egészében

¹ KAPA Mátyás: A közjegyző szerepe a bírósági végrehajtásban. Közjegyzők közlönye, 2010/4. szám, 21–38. o., 21. o.

² 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról (Bsz.) 162. §. A bírósági végrehajtó eljárása nemperes eljárás, a hatáskörében tett intézkedése mindenre kötelező.

³ 1994 évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról (a továbbiakban Vht.) 5. § (2) bekezdése Az állami kényszer - e törvény keretei között - elsősorban az adós vagyoni jogait korlátozhatja, kivételesen az adós személyiségi jogait is érintheti.

ragadja meg, és fordítja az adós tartozásának kiegyenlítésére. Tömören megfogalmazott módon Vida István szavaival élve a bírósági végrehajtás: „A bírósági végrehajtás a vagyoni végrehajtás fő útja: a viszonylag önálló – rendszerint más, jogvitát eldöntő eljáráshoz kapcsolódó – polgári nemperes eljárás, amely során a bíróság, illetőleg a bírósági szerv általában vagyoni kényszerrel juttatja érvényre a kötelezettség teljesítésére vagy biztosítására irányuló jogi szankciót.”⁴

Le kell szögezni, hogy általános jelleggel megfogalmazva a bírósági végrehajtás problémaköre, a végrehajtási tevékenységet övező felelősségi kérdések, a végrehajtás mediatizáltsága, egy-egy állam tartós dekonjunktúrával terhelt gazdasági környezet mellett, a negatív előjelet viselő gazdasági fejlődés okozta végrehajtási ügyszámnövekedés, a társadalmi sajátosságok eredményeképpen – Magyarország esetében pl. a rendszerváltás előtti 40 év társadalmi beidegződései, a hitelkárosultak, világiárvány stb. – kerülnek fokozottan előtérbe.

Mi is az a bírósági végrehajtás, milyen összetevők alkotják, milyen társadalmi, gazdasági, érdekeltségi, felelősségi környezetben működik az intézmény? Kifejezetten szükségessé tette a módosításokat az, hogy az elmúlt évtizedekben – a gazdaságipénzügyi válság, valamint a lakosság és a vállalkozási szféra hatalmas adósságállománya okán – nagyságrendileg megnőtt a végrehajtási ügyek száma. Ezzel együtt a behajtási hatékonyság és az állami kényszerintézkedések foganatosításával szembeni közbizalom csökkent, s különösen sújtottak ezek a körülmények – a kilakoltatási moratórium és az általános ingatlanpiaci válság által is tovább nehezítetten – az ingatlanok végrehajtási kényszerértékesítését, melyek átláthatóságához, eredményességéhez, a visszaélések megelőzéséhez kiemelt jogalkotó érdek fűződik. Kiemelt szempontként érvényesül az, hogy az állami, közhatalmi követelésérvényesítésnek valós és működő alternatívát kell képeznie az önhatalommal, tisztességtelen eszközökkel operáló szürke és fekete zónával szemben: az adósok kiszolgáltatottságát növeli az, ha a hitelezők ilyen eszközökhöz nyúlhatnak a követelések érvényesítése érdekében. „Levonhatóvá válik a következtetés, amely szerint a bírósági végrehajtás, a gazdálkodás, a gazdaság biztonságának és a jogbiztonság megteremtésének az egyik hatékony eszköze. A társadalmi közérdek, amely természetesen nem feltétlenül azonos egyéni érdekekkel, egy olyan eszközzel rendelkezik a

⁴ <http://jesz.ajk.elte.hu/pataki53.pdf>; 2017.11.22. (Pataki János István: A végrehajtó és az adós (Budapest, Ad Librum kiadó, 2013.).

bíróági végrehajtás intézménye által, amely mint az látható komplex feladatot lát el.”⁵ Magának a bírósági végrehajtásnak a léte olyan hatékony eszközrendszer biztosít mindenki számára, amelyet nem feltétlenül kell a kötelmi és egy jogviszonyokban önállóan megjeleníteni, hiszen nemteljesítés esetén ipso iure védelmet jelent.

A nemperes eljárási jelleg hangsúlyozása amiatt sem elhanyagolható, mivel vannak olyan államok, ahol a bírósági végrehajtást a peres eljárás részének tekintik, és annak szabályait a Polgári Perrendtartás kódexe tartalmazza.⁶ Ennek ellenkezője is elmondható, hiszen léteznek olyan országok is, ahol a bírósági végrehajtás önállóságát külön eljárási törvény fémjelzi, mint például Románia.

A fenti definíció egyik lényeges eleme a vagyoni kényszer, vagyis hogy a bírósági végrehajtás során állami kényszerrel is el kell érní, hogy a pénzfizetésre (illetőleg az egyéb magatartásra kötelezett) teljesítse a kötelezettségét.⁷ A törvényi rendelkezéshez azonban hozzátartozik, hogy az állami kényszer alkalmazása csupán „opció”, ugyanis önkéntes teljesítés esetén erre nem kerül sor.

A végrehajtás foganatosításának közös szabályai, a végrehajtás során befolyt összeg kifizetése

A végrehajtás foganatosításának szakaszára csak a végrehajtás elrendelése után kerülhet sor. A foganatosítás szakaszban történik meg a konkrét végrehajtási cselekmények elvégzése, így ebben a szakaszban realizálódik a végrehajtás fogalmi elemét képező állami kényszer tényleges alkalmazása. Ezt a kényszert a végrehajtási eljárás sajátos szereplőjének, a bírósági végrehajtónak az eljárása testesíti meg. A végrehajtás foganatosításának közös szabályairól a Vht. III. Fejezete rendelkezik.⁸

A végrehajtás során felmerülő költséget – ha a törvény másképpen nem rendelkezik – a végrehajtást kérő előlegezi, és az adós viseli. A végrehajtást kérő előlegezi a költséget, amelyet az adós köteles megtéríteni. Ha azonban az adós vagyonából a költséget nem

⁵ <http://jesz.ajk.elte.hu/pataki53.pdf>; 2017.11.22. (Pataki János István: A végrehajtó és az adós (Budapest, Ad Librum kiadó, 2013.).

⁶ KAPA Mátyás: *Határozatok végrehajtása határokon átvitelő polgári és kereskedelmi ügyekben az Európai Unióban / Executarea silită transfrontalieră a hotărârilor judecătorești pronunțate în materie civilă și comercială în Uniunea Europeană/ Enforcement of Judgments in civil and commercial matters in the European Union*, Budapest, 2009, 15. o. Idézi: KIRÁLY Lilla: A bírósági végrehajtás Magyarországon és az Európai Unióban. (PTE-ÁJK Végrehajtási jogi szakjogász jegyzet, 2015.), 10. o.

⁷ A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 5. § (1) bekezdése.

⁸ Nagykomentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez - Szerkesztette: Lukács Tamás / Martonovics Bernadett / Schadl György Hatály: 2021.X.1. -

lehet behajtani - Vht. 52. § d) pontja alapján szünetel az eljárás -, a végrehajtó az ügy lezárásakor a 8/2021. (X. 29.) SZTFH rendelet a bírósági végrehajtói díjszabásról 22. §-a alapján (továbbiakban Dsz.) díjjegyzékkel kérheti be a végrehajtást kérőtől a munkadíja fennmaradó részét, valamint a meg nem térült készkiadásai összegét. A végrehajtást kérő által ekkor megfizetésre kerülő összegek továbbra is a végrehajtás költségeinek az előlegezését jelentik, és nem a viselését, tekintettel arra, hogy a végrehajtási eljárás a Vht. 54. §-ában meghatározott körülmény bekövetkezésekor tovább folytatódik, és a végrehajtás költségeit az adóstól fogják majd behajtani. Olyan esetben, ha a végrehajtás nem folytatódik tovább, a végrehajtást kérő az általa megfizetett végrehajtási költségeket viselni is fogja, hiszen azok behajtására a végrehajtási eljárás során már nem kerül sor.

Minden eljárás során felmerül az igényérvényesítéshez tapadó költség. A költség minden eljárás esetében neuralgikus pont, nem kivétel ez alól a bírósági végrehajtás sem. A polgári perrendtartás - amely a Vht. mögöttesen érvényesülő szabályrendszere - a költségek előlegezését, viselését, kedvezményeit rendezi, elsősorban peres fókusszal. Mivel azonban az egyes nemperes eljárások, így a Vht. sem szabályoz minden költségekkel kapcsolatos kérdést, a Pp. rendje másodlagosan a végrehajtási eljárásban is alkalmazandó lehet. Minden olyan esetben ugyanis, amikor a Vht. vagy annak végrehajtási jogszabálya nem rendez valamilyen kérdést, a Pp. szabályai alkalmazandók mögöttesen. Ilyen kérdés például a szükségtelenül okozott költségek viselése, amelyet a Vht. nem szabályoz, de a Pp. ugyanakkor azok viselését a szükségtelenül okozó félre terheli. A végrehajtás során felmerülő költséget főszabály szerint a végrehajtást kérő előlegezi, és az adós viseli, mindazonáltal, ha a végrehajtási lap vagy a végrehajtási záradék törvény megsértésével került kiállításra és a bíróság visszavonja a végrehajtási lapot, vagy törli a végrehajtási záradékot, akkor a végrehajtás során felmerült költségek megfizetése minden esetben a végrehajtást kérőt terhelik.

A végrehajtást kérő köteles a végrehajtandó követelés megszűnését és csökkenését haladéktalanul bejelenteni a végrehajtónak a Vht. 40. § (1) bekezdése alapján, továbbá köteles egyúttal a végrehajtó felhívásának megfelelően a 34. § (5) bekezdésében említett összegeket is megfizetni. Kivételszabály továbbá, ha a végrehajtást kérő bejelenti a követelése csökkenését, mert például az adós közvetlenül a kezeihez teljesített, vagy mert a követelését elengedte. Ekkor ugyanis a végrehajtást kérő köteles a végrehajtási költségek kielégítéséről gondoskodni, amelynek elmaradása esetén e költségek megfizetéséért az adós és a végrehajtást kérő egyetemlegesen felel.

Az egyetemlegességből az következik, hogy a végrehajtó a költségeket az adóson és a végrehajtást kérőn is jogszerűen követelheti. Különösen ez a helyzet abban az esetben, ha a végrehajtást kérő a teljesítést elfogadta, az adóssal szemben megkísérelt további végrehajtási cselekmények pedig sikertelenek: ilyenkor a végrehajtást kérőt kell kötelezni a költségek megfizetésére. Az idézett jogszabály, a Vht. 34. § (5) bekezdés alapján nem hivatkozhat a végrehajtást kérő arra sem, hogy ő az adóstól nem vette át ezt az összeget, hiszen a Vht. 164. §-a szerint, a végrehajtási költségek elsőbbsége alapján bármilyen teljesítés elfogadása esetén abból elsősorban a költségek kielégítéséről kell gondoskodnia. Ha az adós ingatlanát a Nemzeti Eszközkezelő vásárolja meg, és a végrehajtást kérő csak a meg nem térült végrehajtói költség behajtását kéri, a Vht. 40. § (1) bekezdése alapján alkalmazásra kerülő Vht. 34. § (5) bekezdése szerint ugyancsak köteles a végrehajtó felhívására a végrehajtási költségek kielégítéséről gondoskodni.

A végrehajtási eljárás során, különösen a foganatosítás során számos olyan költség merül fel, amely a jogerős ítélet meghozataláig nem volt jellemző - különösen ilyenek a helyszíni eljárás és foglalás költségei vagy akár a zárgondnok díja-, ezért a felek számára is jelentősnek tűnhet a bírósági végrehajtás költsége. A költségek mértéke jogalkotói mérlegelés kérdése, amelyet az utóbbi években jelentősen csökkentettek, de legalábbis az önálló bírósági végrehajtó tekintetében, és amelyet 2019-ben újrarendeztek. Végrehajtási költségek alatt értendők az adott végrehajtási eljárásban érvényesített, az eljárás kezdeményezésével, elrendelésével és foganatosításával kapcsolatban felmerült költségek, így a végrehajtás elrendelése során felmerült illeték és költség, a végrehajtást kérő jogi képviselőjének díja, a végrehajtás foganatosításával összefüggésben felmerült díj és költség, valamint az általános költségátalány.

A végrehajtási eljárás sikeres befejezése esetén feladata az eljáró végrehajtónak, mint a ténylegesen az eljárás során befolyt összegeket fel kell osztania és azokat a Vht. rendelkezései értelmében meghatározott sorrendben ki kell fizetnie a jogosultaknak. A Vht. külön fejezetben foglalkozik azzal, hogy a befolyt pénzüsségeket milyen szabályok figyelembevételével, milyen sorrendben, hogyan kell kifizetni, milyen módon és összegben történik meg a végrehajtással felmerülő költségek megtérítése stb.

A jogszabály úgy rendelkezik, hogy elsődlegesen a végrehajtható okiratban foglaltakat kell alapul venni. Amennyiben devizában van a tartozás összege meghatározva, úgy devizában történik a kifizetés is. Devizaárfolyam tekintetében a végrehajtói letéti számlát kezelő pénzintézetnél irányadó devizavételi árfolyamot kell

alapul venni és ennek alapján kell a befolyt összegből a végrehajtást kérő részére a kifizetést teljesíteni. Ha többlet jelentkezik a letéti számlán és emiatt az adós részére kell valamilyen összeget visszafizetni, úgy ezt forintban kell megtenni. A végrehajtási eljárás folyamán egy kivétel lehetséges, ez pedig a lefoglalt külföldi pénz. Tekintettel arra, hogy a kifizetésnél szükségessé válhat valamilyen pénznemből való átváltás, ezért az átváltás költségeiről is rendelkezik a jogszabály: e költségek a végrehajtási költségek körébe tartoznak, és eszerint kell azokat a kielégítésnél figyelembe venni.⁹

A befolyt pénzösszeg felosztása a végrehajtás során fontos feladat, mivel egyre több esetben fordul elő, hogy ugyanazon adóssal szemben egynél több végrehajtási eljárást indítanak. Ha több jogosult rendelkezik fennálló követeléssel, vagyis több végrehajtást kérő javára folytatja a végrehajtó a végrehajtási eljárást, akkor általánosan megjelenő probléma, hogy a követelések összege meghaladja a végrehajtási eljárásban sikeresen behajtott pénzösszegeket. Ez a helyzet hozta felszínre azt a gyakorlati kérdést, hogy hogyan ossza fel a végrehajtó a befolyt pénzösszegeket?

Jogrendszerünkben két fő elv létezik a témával kapcsolatban: az időbeliség – a követelés keletkezésének vagy értékesített vagyontárgy lefoglalásának időrendi – sorrendje vagy a követelés jogcímének figyelembe vétele – a követelés jellegére, jogcímére tekintettel a jogalkotó fontosabbnak ismeri el egyik követelést a másikkal szemben, tekintet nélkül arra, hogy mikor kapcsolódott be a végrehajtási eljárásba.

Egyik jogrendszerben sem érvényesülhetnek a fő kielégítési elvek kizárólagos jelleggel, hiszen bármelyik elv tekintetében találhatunk kisebb-nagyobb eltérést igénylő kivételeket.

A bírósági végrehajtásról szóló törvény pontosan meghatározza a befolyt összeg kifizetésének sorrendjét, amely a végrehajtás foganatosításának befejező szakasza, más szóval a végrehajtást kérő kielégítése. Elsődlegességet biztosít a jogszabály a kielégítési sorrendnél a végrehajtási költségeknek, így a végrehajtás során befolyt összegből mindenekelőtt a végrehajtási költséget kell kielégíteni, és csak ezek teljes kielégítése után lehet a fennmaradt pénzösszeget a végrehajtandó követelések között felosztani.

A végrehajtási eljárásban különféle költségek merülnek fel, illetve – az eljárás jellegéből adódóan – merülhetnek fel. Ezek két fő csoportba foglalhatók: az eljárás megindításával kapcsolatos költségek és a végrehajtás foganatosítása során felmerült

⁹ A bírósági végrehajtás magyarázata, Complex Kiadó Kft., Budapest 2009.; VIII. fejezet 732. old.

költségek. A teljesség igénye nélkül a minden esetben felmerülő végrehajtási költségnek tekinthetők a végrehajtás kezdeményezésével, elrendelésével felmerült költségek névlegesen a közjegyzői díj, vagy illeték, az ügyvédi díj, a végrehajtót megillető díjak. A végrehajtás költségeit képezik: a végrehajtó díja, a felmerült költségei, a behajtási jutalék, a végrehajtási eljárás megindításakor megfizetett illeték, a végrehajtás-kérési költség, továbbá a végrehajtási költségelőleg. Idetartozik az általános költségátalány is, amit a végrehajtó a karnak köteles átutalni. A végrehajtást során felmerülő költségek: például a végrehajtó helyszíni eljárásával, az adós lakásának felnyitásával, a lefoglalt vagyontárgy elszállításával és tárolásával kapcsolatos költségek, árverezési és egyéb költségek. Ez olyan általános jellegű rendelkezés, amely minden bírósági és hatósági eljárásban következetesen érvényesül az adott eljárás költségeinek megtérülése érdekében.

Mindemellett azt is jogszabály rögzíti, hogy a költségek között is elsődlegessége van a költségmentesség alkalmazása folytán állam által előlegezett végrehajtási költségnek, ennek kell megtérülnie. Amennyiben ezek megtérültek, akkor az alábbi sorrendben történik a megtérítés: végrehajtó készkiadásai, költségátalány, munkadíj, kari költségátalány, végül pedig a behajtási jutalék összege.

A törvény tehát részletesen körbehatárolja, hogy a végrehajtás során befolyt összegeket miként kell a végrehajtandó követelésnek, illetve a különféle költségeknek és járulékoknak a kielégítésére fordítani. A gyakorlatban kiemelten fontos a szabályozás főként akkor, ha a végrehajtás több követelés behajtására irányul – tehát több végrehajtást kérő van, - a behajtott összeg azonban nem fedezi valamennyi követelést.

A fennmaradó követelések kielégítési sorrendje főszabályként a követelések jogcíméhez igazodik, e sorrend megállapítása a végrehajtási eljárásban érvényesítendő követelések különböző fontosságát tükrözi. A jogcím szerinti kielégítés előtérbe helyezi az anya és gyermek védelmét, így első helyen a gyermektartásdíj, majd az egyéb tartásdíj áll és a munkából eredő követelések. A létfenntartáshoz szükséges juttatásokat követik a köztartozások, és az egyéb tartozások, amennyiben az adóssal szemben többféle végrehajtható követelés is fennáll. Felmerülhet a kérdés a végrehajtási eljárást kezdeményezése előtt álló jogosultakban, hogy ilyen szabályozási mód mellett számukra feleslegessé teszi, hogy kielégítésük elsőbbsége érdekében biztosítási intézkedések végrehajtását kezdeményezzék. Azonban fontos szempont, hogy ezen szabályozásokra szükség van ugyanazon adóssal szemben vezetett végrehajtási eljárások egyszerűsítéséhez.

Vannak olyan jogrendszerek, amelyekben elsődlegesen az időbeliség elve érvényesül. Ez azt jelenti, hogy akinek a javára előbb történt a foglalás, annak a követelését a behajtott összegből sorrendben előbb is elégítik ki. A Vht. a végrehajtási eljárás során befolyt pénzüsszegek kielégítési sorrendjénél nem az időbeliséget veszi mindenekelőtt alapul, hanem a felmerült követelések jogcímét. Mivel a végrehajtási törvény fenntartja, hogy a követelések jogcímét tartja szem előtt, ezért figyelemmel kell lenni az elsőbbséget élvező követelésekre, illetve azok jogcímére. Ha több követelés van, és a befolyt összeg nem fedezi valamennyit, a követelések jogcíme szerint állapítja meg a kielégítési sorrendet. Ugyanakkor szűk körre szorítja az előnyösen kielégítendő, úgynevezett privilegizált követelések körét. A jelenlegi végrehajtási kódex 8 olyan követelésfajtát állapít meg, amelyet ki kell elégíteni. E követelések kielégítése után kell kielégíteni az összes többi követelést, tekintet nélkül a jogcímükre és arra, hogy a végrehajtást kérő, illetőleg az adós természetes vagy jogi személy-e.

Fenti elvnek megfelelően mindenekelőtt a gyermektartásdíjra vonatkozó igényt, majd az egyéb tartásdíjat, a munkavállalói munkabért és az azzal egy tekintet alá tartozó egyéb járandóságot, a büntető- és a büntetés-végrehajtási, valamint a szabálysértési eljárásban az adós szemben megállapított, az állam javára fizetendő összeget, a vagyonekobzásból eredő követelést, majd pedig a végrehajtási eljárásban kiszabott rendbírságot kell mindenekelőtt kielégíteni az összegyűlt összegből. Természetesen a jogcímek fontossági sorrendet mutatnak, ennek megfelelően a sorrendiséget megbontani nem lehet. Mindemellett a sorrendbe ékelődik a jelzáloggal biztosított követelés kielégítése, amit a munkabért és a járandóságot követően kell a sorrendbe elhelyezni a követelések kielégítésénél.

A Vht. értelmében a sorrendben előrébb álló követelés teljes kielégítése után lehet a sorrendben hátrébb állót kielégíteni. A követelés érvényesítésével és behajtásával felmerült költséget – a perköltséget, közjegyzői díjat, ügyvédi munkadíjat -, továbbá a követelés egyéb járulékait - a kamatot, az eljárás során felmerülő költségeket - a követeléssel azonos sorrendben kell kielégíteni a Ptk. alapján. Amennyiben tehát a befolyt összeg az egész követelés kielégítésére nem elég, a Ptk.¹⁰ értelmében azt elsősorban a költségekre, azután a kamatra, végül a főkövetelésre kell elszámolni. Ha a befolyt összeg nem fedezi az azonos sorrendben felsorolt valamennyi követelést, a követeléseket arányosan kell kielégíteni.

¹⁰ 2013. évi V. törvény a polgári törvénykönyvről, Hatodik könyv, Kötelmi jog, IX. Fejezet – A pénztartozás teljesítése

A magyar jogban az 1955. évi 21. törvényerejű rendelet hatálybalépése előtt döntő mértékben az időbeliség érvényesült, ilyenkor a foglalás sorrendje volt a döntő. Akinek a javára előbb foglalták le az adós vagyontárgyait, annak a követelését előbb elégítették ki. De ezek az elvek tisztán valójában egyik jogrendszerben sem érvényesülnek.

Összességében megállapítható, hogy a főszabályként alkalmazott jogcímek alapul vételével történő kielégítési sorrend mellett irányként szolgál a végrehajtó számára az időbeliség elve is, valamint a kivételek. A Vht. figyelembe veszi azt a tényt is, hogy az egyes követelések eredetileg zálogjoggal biztosítottak voltak-e, illetve fontos megvizsgálni, hogy az adósnak van-e elmaradt gyermektartásdíj tartozása.

A kielégítési sorrend betartásának kötelezettsége olyan fontossággal bír, hogy a taxatív meghatározott felsorolásban előbb álló követelést teljes egészében ki kell elégíteni ahhoz, hogy a következő sorrendi tartozás kielégítésére akár egészében, akár részben sor kerülhessen. Arányosításra a sorrendben egymást követő elemek kielégítése során nincs lehetőség. Előfordulhat olyan eset, amikor a kielégítési sorrendben egymás mellett lévő több követelés áll fenn, ekkor az az elv az irányadó, hogyha valamennyi követelés kielégítésére nincs elegendő fedezet, úgy azokat az arányosítás figyelembevételével kell kielégíteni. Az arányosítás figyelembevétele azt jelenti, hogy az eljáró végrehajtó köteles a végrehajtási költségek levonása után fennmaradó, felosztandó összeget az összkövetelés és az egyedi követelések arányszámainak megfelelően arányosan, a végrehajtást kérő között felosztani.

Felosztás előtt tisztázni szükséges azonban azt is, hogy a végrehajtási eljárás során befolyt valamennyi pénzösszegből mi tartozik abba a kategóriába, amit a kielégítési sorrendnél tekintetbe kell venni. Nem lehet idesorolni a letiltásból eredő jövedelmet továbbá kiesik ebből a kategóriából az átutalási végzés során érkezett pénzösszeg is, hiszen azoknak a kielégítési sorrendjét a jogszabály korábban határozza meg. Ugyanakkor a felosztandó összegbe tartoznak a végrehajtási eljárás során lefoglalt és értékesített ingó- és ingatlan vagyonból származó összegek, továbbá a pénzügyi intézménynél kezelt összegből származó bevételek.

Úgyszintén a felosztandó összeget növeli az esetlegesen árverés során befolyt előleg, ha azt valamely törvényi okból nem kell visszafizetni. Növeli továbbá az a különbözet összeg, ami abból adódik, hogy a korábbi árverésen az ingatlanra sikeresen licitáló vevő a jogszabályban előírt határidőn belül nem fizeti meg a végrehajtónk a fennmaradó vételárat, a további árverésen pedig olcsóbban kel el az ingatlan, és ezért a

korábbi vevő által meg kell fizetni az általa felajánlott vételár és a ténylegesen befolyt vételár közötti különbözetet.

Pénzkövetelés végrehajtása: A végrehajtói letiltás

A végrehajtási törvény a második részében szabályozza a pénzkövetelések végrehajtását. A bírósági végrehajtás leggyakrabban alkalmazott formája a munkabér, illetve egyéb járandóság végrehajtás alá vonása, amely megelőzi a súlyosabb kényszerselekmények alkalmazását. A munkához való jog nem más, mint az Alkotmányban megfogalmazott alapjog. Ez az alapjog maga után vonja annak a követelményét is, hogy a munkavégzésért mindenkinek megfelelő összegű jövedelem jár.

A letiltás kiadását az eljárás kezdetén minden esetben megelőzi az adós közvetlen felhívása arra, hogy a kézbesítéstől számított 15 napon belül milyen összegű tartozást kell megfizetnie a végrehajtó részére. Ez a felhívás tartalmazza a végrehajtás megindulásával felmerülő valamennyi költséget is, a kiállítás napjáig kiszámított kamatot is. Ezt a felhívást a gyakorlatban postai úton kézbesíti a végrehajtó az adós kezéhez – ezzel is felgyorsítva az eljárás menetét –, azonban elsődleges kézbesítési kötelezettség a személyes átadás helyszíni eljárás keretében a végrehajtási törvény alapján. Felgyorsult világunkban, a naponta 20-40 db megindított végrehajtási ügy esetében nehezen kivitelezhető a személyes átadás, így a tértivevénnyel kézbesített levél jelent megoldást.

A munkabérből való levonást csak jogszabály, végrehajtói határozat vagy a munkavállaló hozzájárulása alapján történhet, amelyről a 2012. évi I. törvény, a Munka törvénykönyve rendelkezik. A jövedelem kategóriát sokkal szélesebb körre bővíti a végrehajtási törvény, mint csupán a munkabér kategóriája, amikor a pénzkövetelés végrehajtását taglalja. Figyelembe kell venni, hogy a munkabér fogalma alá tartoznak mindazok a rendszeres juttatások, amelyeket a Vht. 7. § (1) bekezdése sorol fel: a munkabér, az illetmény, munkadíj, a munkaviszonyon, közfoglalkoztatási jogviszonyon, a munkaviszony jellegű szövetkezeti jogviszonyon, közszolgálati és közalkalmazotti jogviszonyon, kormányzati szolgálati jogviszonyon, egészségügyi szolgálati jogviszonyon, adó- és vámhatósági szolgálati jogviszonyon, szolgálati viszonyon, rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyon, honvédelmi alkalmazotti jogviszonyon, társadalombiztosítási jogviszonyon alapuló járandóság, valamint a munkából eredő egyéb rendszeres, időszakonként visszatérően kapott díjazás, juttatás, követelés (a továbbiakban együtt munkabér). Letiltással tehát a tágabb értelemben vett munkabér is végrehajtás alá vonható.

Ezt az indokolja, hogy szintén alkotmányos alapjogként rögzített követelmény, hogy aki önhibáján kívül nem tud munkát végezni, így például betegség, rokkantság, özvegység, árvaság, annak a megélhetése az által biztosított legyen, és ugyanakkor ha ennek a személynek kötelezettsége keletkezik egy jogosulttal szemben, akkor az behajtható legyen a járandóság Vht. által meghatározott részéből.

Ha az adósnak van letiltható jövedelme, akkor azt a végrehajtó lefoglalja, vagyis arra letiltást ad ki. E végrehajtási cselekményt mindenekelőtt fontos elkülöníteni a közvetlen letiltástól. A közvetlen letiltás esetén ugyanis nincs szükség a végrehajtó igénybevételére, azt a bíróság az adós munkabéréből történő levonással fogatosítja anélkül, hogy ehhez végrehajtási okirat kiállítására vagy záradékolására kerülne sor. A végrehajtói letiltás már a végrehajtói szakban történik, melynek során a végrehajtó a rendelkezésre álló nyilvántartásból tájékozódik, hogy van-e bejelentett munkahelye az adósnak, és amennyiben talál munkáltatót vagy járandóságot folyósító szervet, úgy intézkedik a letiltásra irányuló felhívás kiállításáról és a munkáltatónak történő megküldéséről.

A letiltásban a végrehajtó felhívja az adós munkáltatóját, hogy az adós munkavállaló munkabéréből a letiltásban feltüntetett összegeket vonja le, és fizesse meg a végrehajtást kérőnek, illetőleg utalja át a végrehajtói letéti vagy más számlára. A végrehajtók erre a célra formanyomtatvány használnak, melyet kézbesítenek a munkáltatónak, és a letiltás válaszlevelezőlapját a munkáltató zárt borítékban juttatja vissza az eljáró végrehajtónak, ezzel is védve az adós személyiségi jogait. Sajnos a mindennapi életben gyakran előfordul, hogy az adós munkáltató letiltási rendelvénnyel – az eredetivel, vagy egy másolattal - érkezik be a végrehajtó irodába, mert a munkáltató beküldi részletfizetés megkötése érdekében. A munkáltatónak terhet jelent a letiltással járó kötelezettségek. A munkabérre vezetett végrehajtás hatálya újabb letiltás nélkül kiterjed arra a munkabérre is, amelyet az adós – a munkáltató megváltozása esetén – az új munkáltatótól kap.¹¹

A munkabérből történő levonásnak is megvannak az általános szabályai, amelyek minden esetben kötelezően alkalmazandóak. A levonás alapja a nettó munkabér, vagyis az az összeg, amely a külön jogszabály szerint levonással teljesítendő adónak, a munkabért terhelő adó, társadalombiztosítási és magánnyugdíj-pénztári tagdíjnak, továbbá egyéb járulék levonás után fennmarad. Havonta általában legfeljebb 33%-ot, kivételesen legfeljebb 50%-ot lehet levonni.

¹¹ dr. Gyovai Márk, dr. Kiss-Kondás Eszter, dr. Kormos Erzsébet, dr. Lukács Tamás, dr. Nagy Adrienn, dr. Schidl György: Kézikönyv a bírósági végrehajtás fogatosításához Wolters Kluwer Kft., 2016 (e-könyv) 2. A végrehajtói letiltás

A főszabály szerinti levonás során 2023. január 1. napjától mentes a végrehajtás alól a havonta kifizetett munkabérnek, járandóságnak az a része, amely nem haladja meg a 60 ezer Ft-ot. 2023. január 1. napja előtt a mentes összeg megfelelt az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének, 28.500 Ft-nak.¹² A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény végrehajtásáról szóló 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet 11. § értelmében a 2007. december 31-ét követő, de 2020. január 1-jét megelőző időponttól megállapításra kerülő öregségi teljes nyugdíj legkisebb összege havi 28 500 forint. Tehát az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összege 28 500 forint volt.

Ez a mentesség nem áll fenn a gyermektartásdíj és a szüléssel járó költség (a továbbiakban: gyermektartásdíj) végrehajtása esetén. Ha az adós több munkáltatótól kap munkabért, akkor az (1) bekezdés szerinti mentesség őt abból a munkabérből illeti meg, amelyet elsőként tiltottak le. Ha az adós ugyanattól a munkáltatótól egyidejűleg több jogcímen kap munkabért, ezeket a végrehajtás alóli mentesség szempontjából összevontan kell figyelembe venni. A munkáltatók egy része nehezen értelmezi ezt a levonási sorrendet és több letiltásnak tesz eleget egyszerre, vagy éppen csak egynek, helytelenül.

A 61. § szerinti levonás után fennmaradó összegből korlátozás nélkül végrehajtás alá vonható a havonta kifizetett munkabérnek az a része, amely meghaladja az 200 ezer Ft-ot. Ez azt jelenti, hogy a nagyobb jövedelmű adósok egy bizonyos összeghatáron felüli jövedelem esetén nem élvezik a 33%-os, illetőleg 50%-os levonási korlátozás kedvezményét, hanem a 200 ezer Ft-ot meghaladó munkabér lesz mindenféle korlátozás nélkül teljes egészében levonható a tartozásra.¹³ A levonásmentes munkabér vonatkozásában a munkavállaló sem kérheti a munkáltatótól olyan mértékű levonás teljesítését, aminek következtében nem kapja meg a végrehajtás alól mentes munkabért, mivel ez a munkavállaló megélhetését szolgálja. Ebben az esetben, ha munkavállaló ilyen csekély összegből még szeretne a tartozására fordítani, akkor részletfizetést teljesíthet a levonáson felül a végrehajtó iroda felé. Ez a mentesség azonban nem áll fenn a gyermektartásdíj végrehajtása esetén. Alapesetben nincs arra lehetősége a munkáltatónak, hogy a meghatározott százalékos arány maximális mértékénél kisebb összegű letiltást eszközöljön, azonban ettől eltérően mégis lehetőség van kisebb hányadban érvényesíteni a

¹² A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény végrehajtására kiadott 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet alapján a 2015. évben megállapításra kerülő öregségi teljes nyugdíj, és az árvaellátás legkisebb összege 2015. január 1-jétől nem emelkedett. Jelenleg a 2007. december 31-ét követő, de 2020. január 1-jét megelőző időponttól megállapításra kerülő öregségi teljes nyugdíj legkisebb összege havi 28 500 forint.

¹³ Mezey Katalin: Végrehajtás munkabérre és egyéb járandóságra. In Petrik Ferenc (szerk.): Az új végrehajtási jog. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1995, 85–109. o., 91. o.

letiltást abban az esetben, amennyiben maga a letiltás így rendelkezett. Ilyen esetben a törvénytől eltérő letiltási rendelvény kiállításához a végrehajtást kérő hozzájárulására van szükség. Ezzel egyfajta részletfizetési lehetőséget kaphat az adós a teljesítésre, a végrehajtást kérő kizárólagos hozzájárulása esetén.

Előfordulhat, hogy az adós több munkáltatótól kap munkabért, a Vht. 62.§. (1) bekezdése szerinti mentesség az adóst abból a munkabérből illeti meg, amelyet a végrehajtó elsőként tiltott le. Amennyiben ugyanazon munkáltatótól egyidejűleg kap több jogcímen munkabért, az említett mentességet összevontan kell figyelembe venni. A levonás után fennmaradó összegből korlátozás nélkül végrehajtás alá vonható a havonta kifizetett munkabérnek az a része, amely meghaladja a 200 ezer Ft-ot.¹⁴

Ha több tartozása van az adósnak, akkor minden ügyben a letiltás megküldésre kerül a munkáltatónak, jövedelmet folyósító szervnek. A munkáltatónak, jövedelmet folyósító szervnek a gyakorlatban sokszor okoz problémát, hogy a több letiltást hogyan kezelje. Melyiket vonja először, milyen mértékben és így tovább. Ezt a problémát hivatott kiküszöbölni az Vht. 64.§-a által meghatározott úgynevezett levonási sorrend. Lényegében ugyanazok a szabályok az irányadók, mint a követelések kielégítési sorrendjére vonatkozólag. A levonási sorrend alapja a követelés jogcíme, így az a végrehajtást kérő, akinek a követelését annak jellegére, jogcímére tekintettel előbb kap kielégítést még akkor is, ha esetleg a többi végrehajtást kérőnél később kapcsolódott be az eljárásba. Ezek a jogcímek a legkülönbözőbb elnevezések lehetnek, és a számuk több százra tehető. Azonban ezeket 7 csoportra lehet bontani. A bírósági végrehajtásról 1994. évi LIII. törvény 61-63.§ szoló törvény szerint a levonási sorrend megegyezik a kielégítési sorrenddel, amely a korábban felsorolt csoportokból áll. Ha egyidejűleg több letiltást szükséges érvényesíteni, azokat a jogszabályban meghatározott sorrendben kell végrehajtani:

- gyermektartásdíj,
- jogszabályon alapuló egyéb tartásdíj,
- munkavállalói munkabér és a vele egy tekintet alá eső járandóság,
- a büntető- és a büntetés-végrehajtási, valamint a szabálysértési eljárásban az adóssal szemben megállapított, az állam javára fizetendő összeg, a vagyonekobzásból eredő követelés (a polgári jogi igény kivételével),

¹⁴ dr. Gyovai Márk, dr. Kiss-Kondás Eszter, dr. Kormos Erzsébet, dr. Lukács Tamás, dr. Nagy Adrienn, dr. Schidl György: Kézikönyv a bírósági végrehajtás fogatosításához Wolters Kluwer Kft., 2016 (e-könyv) 2. A végrehajtói letiltás

- adó, társadalombiztosítási követelés, más köztartozás,
- egyéb követelés,
- a végrehajtási eljárásban kiszabott rendbírás.

A nyugdíjfolyósító szerv által folyósított ellátásból történő letiltás esetén a (3) bekezdésben foglaltak nem alkalmazhatók, ide nem értve a gyermektartásdíj követelést és a polgári perben vagy büntetőeljárásban az adóssal szemben a bűncselekmény következtében keletkezett és a természetes személy sértett javára megállapított polgári jogi igényt. Ennek az az oka, hogy a nyugdíjfolyósító szerv számára jelentős többletterhet jelent az arányos kielégítésre vonatkozó szabályok betartása, továbbá a több tartozással rendelkező nyugdíjasok ellátása jellemzően alacsony összegű, amelyből a tartozások arányos kielégítése csekély mértékben valósítható meg. A módosítás értelmében a nyugdíjfolyósító szervnek az arányosításra vonatkozó szabályokat csak a gyermektartásdíj követelés és a polgári perben vagy büntetőeljárásban az adóssal szemben a bűncselekmény következtében keletkezett és a természetes személy sértett javára megállapított polgári jogi igény jogcímű követelések esetén kell alkalmaznia.

Előfordulhat, hogy a munkáltatóhoz ugyanannak a munkavállalónak több letiltása érkezik egyszerre. Ha egy csoportba több letiltás is tartozik, akkor azt kell előbb levonni, amelyik hamarabb érkezett, tehát a felsorolás ugyanazon pontja alá eső több követelés egymás közötti sorrendjét a levonás alapjául szolgáló okiratoknak a munkáltatóhoz való érkezési sorrendje határozza meg. Az időbeliség elve is irányadó, mégis a bíróság a végrehajtási törvény 64.§ (2) bekezdésétől eltérően elrendelheti, hogy a Vht. 165.§ (1) bekezdés a)-g) pontjai közül ugyanazon pont alá eső több követelést arányosan kell kielégíteni. Arányosításra több követelés végrehajtásakor ugyanis alapesetben nincs lehetőség, ami azt jelenti, hogy az előbb kért letiltást teljes egészében teljesíteni kell ahhoz, hogy a következő letiltás foganatosítható legyen. Több letiltás esetén a levonás a munkavállalói munkabérének legfeljebb 50%-áig terjedhet. Kivételes esete lehet még a munkabér letiltásnak, ha az adóssal szemben több gyerektartási díj megfizetését rendelték el.

A munkaviszony alapján kapott munkabérből legfeljebb 33%-ot lehet levonni, ettől eltérően a levonás a munkabér legfeljebb 50%-áig terjedhet, amennyiben a követelés jogcíme tartásdíj, az adóssal szemben fennálló munkavállalói munkabér követelés, a jogalap nélkül felvett munkavállalói munkabér és társadalombiztosítási ellátás. Ez a korlátozás vonatkozik a nyugdíjból (- a Vht. 67.§-a szerinti felsorolás alapján a társadalombiztosítási nyugellátásból, korhatár előtti ellátásból, szolgálati járandóságból,

táncművészeti életjáradékból és átmeneti bányászjáradékból -), és az egészségbiztosítási pénzbeli ellátásból (– a Vht. 68.§-a alapján a baleseti járadékból, a baleseti táppénzből, a táppénzből, a gyermekgondozási díjból, valamint a csecsemőgondozási díjból, az örökbefogadói díjból -), továbbá a gyermekek ellátásához kapcsolódó juttatásokból (- a Vht. 69.§ szerinti gyermekgondozást segítő ellátásból és gyermeknevelési támogatásból), illetve egyéb járandóságokból (- a Vht. 72.§ felsorolása szerint a munkanélküli ellátásokból: álláskeresési járadékból, nyugdíj előtti álláskeresési segélyből, keresetkiegészítésből, és keresetpótló juttatásból-,) történő levonások teljesítésére is. Ezen felül a törvény a 74. §-ban meghatározza azon mentes juttatásoknak a körét, amelyekből nem teljesíthető levonás, a követelés jogcímére való tekintettel sem. Mentességet a letiltás alól például - a teljes felsorolást mellőzve - az anyasági támogatás, a rokkantsági járadék és a vakok személyi járadéka, stb.

A levonás alapja tehát a nettó munkabér, vagyis az az összeg, amely a munkabért terhelő adó, társadalombiztosítási és magánnyugdíj-pénztári tagdíj, továbbá egyéb járulék levonása után fennmarad. A százalékos mértékben meghatározott levonásra a Vht. 61–63. §-ához fűzött miniszteri indoklásában számszerűen meghatározott példa is található. Megjegyzendő, hogy 1994-ben a Vht. országgyűlés általi elfogadásakor az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összege nem 28 500 forint volt, erre tekintettel a miniszteri indoklásban található példa csak a számítás módszerére irányadó. A miniszteri indoklás szerint a Javaslat fenntartja azt a jogunkban régóta érvényesülő elvet, hogy a tágabb értelemben vett munkabérből legfeljebb 33%-ot, kivételesen legfeljebb 50%-ot lehet levonni. Ez a főszabály azonban ma – amikor a kereső foglalkozásból eredő rendszeres jövedelmek között nagy eltérések alakultak ki – már merevnek bizonyul, és pl. oda vezet, hogy a nem privilegizált, tehát 33%-ig levonható követelések behajtása során annál, aki havi 120 000 Ft-ot keres, 39 600 Ft vonható le, tehát 80 400 Ft marad mentesen. Meglátásom szerint ma már amennyiben a havonta 60 000 Ft marad mentesen, ez a mentes összeg is kevés a létminimumhoz.

A Javaslat ezért kimondta, hogy a főszabály szerinti levonás során mentes a végrehajtás alól a havonta kifizetett munkabérnek, járandóságnak az a része, amely megfelel az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének. Ez a mentesség azonban nem állt fenn a gyermektartásdíj végrehajtása esetén, mert a családjogi törvény szerint a szülő a saját szükséges tartásának rovására is köteles megosztani kiskorú gyermekével azt, ami a közös eltartásukra rendelkezésre állt. A gyermektartásdíj fogalma alá tartozik a szüléssel járó költség is. Másrészt a nagy jövedelmű adósoknál a fennálló mentességet

korlátozta a Javaslat, mert kimondta, hogy a főszabály szerinti levonás után mentesen maradó munkabérből a törvényben foglalt korlátozásokra tekintet nélkül végrehajtás alá vonható volt a havonta kifizetett munkabérnek, járandóságnak az a része, amely meghaladta az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének ötszörösét (1994. január 1-jétől tehát 37 400 Ft-ot). Ez a szabályozási mód azzal a következménnyel járt, hogy a 11 000 Ft-nál alacsonyabb jövedelemben részesülőknél a végrehajtás alól mentesen maradó összeg növekedett, az 56 000 Ft-nál nagyobb jövedelemben részesülőknél pedig csökkent. Ahogyan az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összege a következő években emelkedett, ezek az értékhatárok is megfelelően emelkedtek. Az említett példában tehát a 8000 Ft rendszeres jövedelemben (munkabérben, nyugellátásban, táppénzben, munkanélküli járadékban stb.) részesülő adósnál az 5360 Ft helyett 7480 Ft maradt mentesen. A 75 000 Ft jövedelemben részesülő adósnál viszont a mentesen maradó 50 250 Ft-ból végrehajtás alá vonható a 37 400 Ft-ot meghaladó rész, tehát még 12 850 Ft. Az említett nagy jövedelmű adósnál tehát a 24 750 Ft helyett 37 600 Ft volt levonható, és a ma mentesen maradó 60 000 Ft helyett csak 37 400 Ft maradt mentesen.

Tehát egy levonás foganatosításakor a nettó munkabérből levonjuk a nettó munkabér 33%-át. Amennyiben a százalékos mértékű levonást követően alacsonyabb összeget kapna meg az adós, mint a 60 000 Ft, úgy azt „ki kell egészíteni”, hogy csak a felette levő részt lehet levonni. Amennyiben a százalékos mértékű levonást követően az adós a 200 000 Ft feletti részt kapna meg, úgy a 200 000 Ft feletti rész is levonásra kell, hogy kerüljön. A fenti számítási mód a hatályos szabályozásban az alábbi példával illusztrálható.

Példánkban az adós munkabérét egy darab letiltás terheli, amely főszabályként a nettó munkabérének 33%-áig terjedhet. A mentes jövedelem összege 60 000 forint, így amennyiben az adós 129 000 forint nettó munkabért kap úgy 42 570 forint vonható le tőle. A százalékos levonást követően megmaradt összeg meghaladja a 60 000 forintot, de nem haladja meg a 200 000 forintot, így további teendő nincs.

Amennyiben adós nettó munkabére 66 000 forint, úgy annak 33%-a 22 000 forint, tehát 44 000 forintot kellene megkapnia az adósnak a százalékos mértékű levonást követően. Azonban a mentes 60 000 Ft összeg miatt mentes a letiltás alól, így 60 000 forintot meg kell kapnia az adósnak, így csak 6 000 forintot lehet levonni tőle.

Amennyiben adós nettó munkabére 450 000 forint, úgy annak 33%-a 148 500 forint lenne, tehát 301 500 forintot kellene megkapnia az adósnak. Azonban a 200 000 Ft feletti rész korlátlanul levonható. Így a 301 500 forintból még 101 500 forint levonható, így

fogja az adós megkapni a 200 000 forintot. Így 450 000 forint nettó munkabérből 33%-os levonás esetén 250 000 forintot kell elvonnia a munkáltatónak és 200 000 forintot kaphat meg belőle az adós. Összegezve tehát, amennyiben a százalékos mértékű levonást követően alacsonyabb összeget kapna meg az adós, mint a mentes 60 ezer Ft, úgy azt „ki kell egészíteni” és csak a felette levő részt lehet levonni. Amennyiben a százalékos mértékű levonást követően az adós a 200 ezer Ft feletti részt kapna meg, úgy az a feletti rész is levonásra kell, hogy kerüljön.

Számítási hibára hívta fel a figyelmet és foglalta össze a mentességi szabályokat a Vht. 61. § és 63. §-ához fűzött alábbi kommentár is: „Hangsúlyozni kell, hogy ez a mentesség nem az alapösszeget csökkenti, így valójában akkor jut jelentőséghez, ha a munkabér 67%-a kevesebb, mint az öregségi nyugdíj legkisebb összegénél. Ha például az adós nettó fizetése 100 000 forint, ebből a teljes 100 000 forint alapulvételével, 33 000 forint vonható le, nem pedig $(100\,000 - 28\,500 =) 71\,500$ forint alapulvételével 23 595 forint. Ha viszont az adós nettó fizetése 40 000 forint, akkor a munkáltató nem vonhat le tőle 13 200 forintot, mert a fennmaradó 26 800 forint kevesebb, mint az öregségi nyugdíj legkisebb összege (28 500 forint); a levonható összeg ebben az esetben csak az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegét meghaladó összeg, 11 500 forint lesz, vagyis az alapösszeg 28,75%-a[...] Az öregségi nyugdíj legkisebb összegét a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény végrehajtásáról szóló 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet 11. §-a határozza meg, amelynek értelmében jelenleg az öregségi teljes nyugdíj legkisebb összege havi 28 500 forint, így a végrehajtás alól mentes összeg legfeljebb 142 500 forint. Ha tehát valaki 300 000 forintot keres, ebből az összegből a Vht. 61. §-ának (2) bekezdése alapján – általában – annak 33%-a, azaz 99 000 forint vonható le, és a fennmaradó 201 000 forintból a Vht. 63. §-a alapján további $(201\,000 - 142\,500 =) 58\,500$ forint, tehát mindösszesen 157 500 forint vonható le, ami valamivel több, mint a munkabér fele (52,5%). Ha ugyanebből a 300 000 forintból a Vht. 61. §-ának (2) bekezdése alapján – kivételesen – annak 50%-a, vagyis 150 000 forint vonható le, a fennmaradó 150 000 forintból a Vht. 63. §-a alapján további $(150\,000 - 142\,500 =) 7\,500$ forint, tehát ugyancsak mindösszesen 157 500 forint vonható le, ami valamivel több, mint a munkabér fele (52,5%). A Vht. 61. §-ának (2) bekezdésében foglalt egyharmados, illetve a feles szabálynak tehát valójában akkor van jelentősége, ha a nettó munkabér

kétharmada, illetve fele egyfelől a Vht. 62. §-ának (1) bekezdésében, másfelől a Vht. 63. §-ában meghatározott összeg közé esik.”¹⁵

A tartozást szinte minden esetben terhelik különböző költségek és késedelmi kamat is, néha még az is előfordul, hogy a költségek és a kamat többszöröse a tartozás mértékének. A polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) szabályai szerint, ha a kötelezett kamattal és költséggel is tartozik, és a fizetett összeg az egész tartozás kiegyenlítésére nem elég, akkor azt elsősorban a költségre, azután a kamatra és végül a főtartozásra kell elszámolni.

Tehát, ha valakinek olyan mértékű a tartozása, hogy azt letiltás útján nem lehet egy összegben levonni a munkabérből és a tartozást kamat és költség is terheli, - a gyakorlatban ezek általában többszázezer forintos tartozások -, akkor a levonások során először a végrehajtás és a késedelmes teljesítés folytán keletkezett költség kerül levonásra, ezt fogja követni a tartozás kamata, majd végül a tartozás tőke összege. Egyes esetekben, amikor a tartozás nagymértékű és a munkavállaló munkabére olyan csekély, hogy abból csak kevés összeget lehet levonni, a költségek levonása után az egy hónap alatt keletkező kamat összege, meghaladja az egy havi bérből levonható összeget és így folyamatosan növekvő tartozás keletkezik.

A Ptk. szabályai¹⁶ szerint pénztartozás esetében a kötelezett a késedelembe esés időpontjától kezdve akkor is köteles a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatot fizetni, ha a tartozás egyébként kamatmentes. A kamatfizetési kötelezettség akkor is beáll, ha a kötelezett késedelmét kimenti. A fentiek alapján a polgári jog szabályai alapján akkor is kell kamat fizetni, ha az a tartozás alapjául szolgáló ügylet során nem került kikötésre. Ha a jogosultnak a késedelembe esés időpontjáig kamat jogszabály vagy szerződés alapján jár, a kötelezett a késedelembe esés időpontjától e kamaton felül főszabály szerint, a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat egyharmadával megegyező mértékű kamatot, de összességében legalább a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamatot köteles megfizetni.¹⁷

¹⁵ Kiss Nikolett – Osztovits András – Pomeisl András – Villám Krisztián: Kommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez. A 61. és 63. §-hoz fűzött magyarázat. Opten, Budapest, 2015 (OptiJus verzió).

¹⁶ A 2013. évi V. törvény (Ptk.) a pénztartozás, kamat fogalom, és a szerződésszegés

¹⁷ <http://www.hrsentinel.hu/main/Cikkek/a-munkaberbol-levonas-szabalyai-letiltas.html>; 2019.03.01.

A Vht. a munkáltató részére ad útbaigazítást, hiszen az ő feladata, hogy a hozzá érkező letiltások alapján a levonási kötelezettségét a törvényben foglaltaknak megfelelően érvényesítse. A rendelkezés akkor releváns, ha az adóst érintően több letiltás is érkezik a munkáltatóhoz. A letiltás alkalmazása során mindig figyelemre kell lennie a munkáltatónak a Vht. 164. §-ában meghatározott, az eljárás kezdeményezésével, elrendelésével és foganatosításával felmerült költséget, abból pedig elsősorban a meg nem fizetett végrehajtási illetéket és az előlegezésre kötelezett szerv által előlegezett költséget, mint végrehajtási költséget kell kielégíteni. Ez a szabály természetesen egyetlen letiltás esetén is fennáll.

A Vht. 164. §-a szerinti végrehajtási költségek kielégítésének sorrendjét a Dsz. 28/A. §-a határozza meg, amely szerint a végrehajtó a végrehajtási költségek, egyéb végrehajtói díjak és általános költségátalány összegének elszámolására és kielégítésére a Vht. 164. §-a megfelelően irányadó azzal, hogy a költségek kielégítésének sorrendje a következő:

- a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar által megfizetett költség és díj,
- állam javára behajtandó eljárási illeték,
- rendőri közreműködéssel felmerült költség,
- végrehajtást kérő által az eljárás kezdetén megfizetett költség és díj,
- végrehajtónak járó készkiadás,
- végrehajtónak járó költségátalány,
- végrehajtás elrendelésével felmerült költség,
- végrehajtónak járó munkadíj,
- végrehajtást kérő által az eljárás folyamán megfizetett költség és díj,
- utazási költségátalány,
- általános költségátalány,
- végrehajtónak járó behajtási jutalék.

A felsorolás taxatív, így az adott költség kielégítése után lehet csak a sorrendben következő költség kielégítéséről intézkedni. Több letiltás esetén számos speciális szabályt figyelembe kell vennie a munkáltatónak. Az első ilyen szabály, hogy a Vht. 165. §-ában foglalt kielégítési sorrend itt is irányadó, tehát a sorrendben előrébb álló követelések kielégítése esetén lehet a hátrébb álló követeléseket kielégíteni, ahol a sorrendiség szintén taxatív. Az adóssal szembeni követelés(ek) jogcímét a végrehajtási rendelvény tartalmazza. Ebből a szempontból irreleváns, hogy a letiltást a munkáltató felé a bíróság,

az önálló bírósági végrehajtó vagy az adóvégrehajtó bocsátja ki, a levonás sorrendje ugyanis a követelés jogcímén alapul.

Tekintettel kell lennie a munkáltatónak a Vht. 166-167. §-aiban foglaltakat is, így a követelés érvényesítésével és behajtásával felmerült költséget és a követelés egyéb járulékait a követeléssel azonos sorrendben kell kielégíteni. Ez azt jelenti, hogy a felsorolt költségeket, amelyek nem minősülnek végrehajtási költségnek, az adott, tehát a Vht. 165. §-a alapján fennálló sorrend szerinti jogcímen kell kielégíteni. Mivel nem minősülnek végrehajtási költségnek, így nem érvényesíthető rájuk a Vht. 164. §-a szerinti privilegizált kielégítési sorrend.

A munkabérletiltás során is alkalmazandó szabály, hogy a Vht. 165. § szerinti sorrendben előbb álló követelés teljes kielégítése után lehet csak a sorrendben hátrább álló követelést kielégíteni. Magyarán, ha érkezik a munkáltatóhoz egy közös költség behajtására irányuló követelés és egy adóhatósági letiltás is helyi adó behajtására, akkor a Vht. 165. §-ában fennálló sorrend alapján a teljes adóhatósági követelés - tehát főkövetelés, késedelmi pótlék, eljárási költség - levonása után foganatosíthatja a közös költség behajtására irányuló letiltást.

A Vht. 64. § (2) bekezdése azt az esetet szabályozza, amikor több, azonos sorrendben álló követelés, de különböző időpontban érkezik a munkáltatóhoz. A munkáltató ilyenkor azt a letiltást foganatosítja először, amelyik előbb érkezett. A letiltások versenye során tehát az időbeliség számít, és nem vehető figyelembe a Vht. 165. §-a szerinti szabály, hiszen azonos jogcím alatti követelésekre kell a letiltást alkalmazni. Ennek következtében a Vht. 168. §-a szerinti arányos kielégítésre vonatkozó szabály sem alkalmazható.

E szabályoktól azonban a bíróság eltérhet, és elrendelheti az azonos jogcímmel rendelkező követelések arányos kielégítését. Természetesen csak kérelemre teheti meg, az eset valamennyi körélményét figyelembe véve. Példa lehet erre, ha az adóssal szemben több polgári jogi igény jogcímén fennálló követelést kell érvényesíteni. Hiszen aki később indított végrehajtást, vagy a letiltás az ügyében később került kiadásra, méltánytalanul hátrányos helyzetbe kerülne, mivel a másik jogosult teljes kielégítése után lehetne csak az ő követelését letiltani. A bíróság diszkrecionális jogkörébe tartozik, hogy helyt ad-e az arányos kielégítés iránti kérelemnek.¹⁸

¹⁸ Nagykomentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez - Szerkesztette: Lukács Tamás / Martonovics Bernadett / Schidl György Hatály: 2021.X.1. -

Pénzkövetelés végrehajtása: A hatósági átutalási megbízás

A pénzkövetelés végrehajtásának különböző módjai közül választhat a végrehajtást kérő. A Vht. 7.§ (1) bekezdése az adós vagyoni jogainak védelme érdekében a fokozatosság elvét alkalmazza, a munkabérből és egyéb járandóságokból történő letiltással egy helyen, azzal egy rangsorban határozza meg a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegekre vezetett végrehajtást. A végrehajtó által benyújtott hatósági átutalási megbízás (régi nevén inkasszó) fogatosításának szabályait a Vht. V. fejezete tartalmazza. A 2000-es Vht. Novella miniszteri indokolása szerint átfogóan újraszabályozta a pénzügyi intézménynél kezelt összegekre vezetett végrehajtás szabályait. A jogszabály pénzügyi intézménynél kezelt összeget említ, ami arra utal, hogy valamennyi, a Hpt.-ben szereplő, pénzügyi intézményként megjelölt szervezetnél kezelt összegről van szó, például pénzügyi intézetek, hitelintézetek, pénzügyi vállalkozások stb. A hatósági átutalási megbízás a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény (a továbbiakban: Pft.) szerint szabályozott ún. fizetési megbízás.

A végrehajtási eljárás megindulását követően, annak fogatosítása során a végrehajtónak a hatósági átutalási megbízásra irányuló megkeresés kiadására akkor nyílik lehetősége, ha az adós - a végrehajtó felhívása ellenére - önként nem teljesíti a pénzfizetési kötelezettségét; szemben az átutalási végzéssel, amely esetén a bíróság közvetlenül - a végrehajtást kérő kérelmére - felhívja a pénzforgalmi szolgáltatót az adós pénzvagyonából történő teljesítésre. A hatósági átutalási megbízás, fizetési megbízás,¹⁹ amely alapján a pénzügyi intézmény Vht. által előírt rendelkezések alapján teljesít. A végrehajtó a hatósági átutalási megbízást vagy a végrehajtói letéti számlát kezelő pénzforgalmi szolgáltatóhoz nyújtja be, vagy közvetlenül ahhoz a pénzforgalmi szolgáltatóhoz, amely az adós pénzt kezeli. A hatósági átutalási megbízás tartalmát tekintve hasonló az átutalási végzéshez, abban szükséges megjelölni valamennyi lényeges adatot, különösen az adós azonosításához szükséges adatokat, pénzkövetelést, a pénzkövetelés jogcímét.

Hatósági átutalási megbízás alkalmazása során a végrehajtás alá vonható a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, a Pft. szerinti fizetési számla szerződés alapján nyitott fizetési számlán szereplő összeg, valamint a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V.

¹⁹ Fizetési megbízás: a fizető félnek vagy a kedvezményezettnek a saját pénzforgalmi szolgáltatója részére fizetési művelet teljesítésére adott megbízása, valamint a hatósági átutalási megbízás és az átutalási végzés.

törvény szerinti betétszerződés és a takarékbetét-szerződés alapján, vagy egyéb szerződés alapján a hitelintézetnél elhelyezett, az adós rendelkezése alatt álló összeg, ha azt a hitelintézet a bankszámlaszerződés szabályainak megfelelően kezeli. A hatósági beszedési megbízás jogintézményének hatálya alól kivételt képeznek azon, a pénzügyi intézmény által nem számlaszerűen kezelt tételek, amelyek végrehajtása a betétek és takarékbetétek végrehajtásáról szóló 180/2001. (X.4.) kormányrendeletben foglaltak szerint történik.

A pénzforgalmi szolgáltató az adós számlájáról „leemelt” pénzüsszeget a végrehajtói letéti számlára utalja át, mivel a végrehajtót terheli a kötelezettség és a felelősség, hogy a végrehajtást kérővel elszámoljon.²⁰ A pénzügyi intézmény a végrehajtó vagy a bíróság megkeresésének kézhezvételét követően haladéktalanul köteles az adót megillető pénzüsszegeket zárolni és – amennyiben az adós nem természetes személy – úgy a teljes tartozás összegét fedező pénzt a megjelölt bankszámlára átutalni. Ha a hatósági átutalási megbízás fedezethiány okán nem vezetett eredményre, a végrehajtó – ha a végrehajtást kérő kéri – ismételten hatósági átutalási megbízást nyújthat be a pénzforgalmi szolgáltatóhoz.

Sajnálatos módon az a tapasztalat, hogy kis mértékben sikeres a végrehajtásnak ez a formája, ugyanis általában azok a személyek, akik ellen végrehajtás indult, már nem rendelkeznek semminemű pénztartalékkal vagy befektetéssel, vagy ha rendelkeznek is, azt elrejtteni igyekeznek.

A behajtott összeg kifizetésére – minden feltétel fennállta esetén – az adós részére történt kézbesítést követő 15 nap elteltével kerülhet sor. Ha a befolyt összeg nem fedezi még a költségelőleget sem, a végrehajtó ennek megfizetésére felhívja a végrehajtást kérőt, és a végrehajtási eljárás az általános szabályok szerint folyik tovább. Főszabályként a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, adós megillető pénzüsszeg teljes egészében végrehajtás alá vonható.

Ez a szabály alkalmazandó akkor, ha az adós jogi személy, gazdálkodó szervezet vagy egyéb szerv. A nem természetes személyek rendelkezése alatt álló összeg teljes mértékben a végrehajtás alá vonható, addig a természetes személy adósok vonatkozásában a következő mentességi szabályok érvényesülnek. Az eltérő helyzet alapján a pénzügyi intézmény feladata és felelőssége megnő. Természetes személy adós

²⁰ A Vht. VIII. fejezete a végrehajtás során befolyt összeg kifizetése körében, a 164-168.§-ai rendezik az elszámolás szabályait.

esetén a végrehajtás alól mentes az adós rendelkezésére álló pénznek azon része, amely nem haladja meg a 60 ezer Ft-ot, illetve magánszemély esetében csak az őt megillető 200 ezer Ft feletti összeg vonható korlátlanul végrehajtás alá. Az ez alatti összegből pedig a 60 ezer Ft és a 200 000 Ft közötti rész 50%-a vonható végrehajtás alá.

A Vht. tehát – figyelemmel az adós teljes vagyoni ellehetetlenülésének a megakadályozására – fontos mentességi szabályokat tartalmaz a hatósági átutalási megbízás során, az adós rendelkezése alatt álló összegek végrehajthatósága tekintetében. A természetes személyt illető összegre vezetett végrehajtás során vizsgálni kell, hogy a rendelkezésre álló összeg meghaladja-e a 60 ezer Ft-ot, majd a követelés az alábbiak szerint fogantatosítható:

- az őt megillető összegből a 200 ezer Ft feletti összeg korlátlanul végrehajtás alá vonható;
- a 200 ezer Ft alatti összegből pedig a 60 ezer Ft és a 200 ezer Ft közötti rész 50%-a vonható végrehajtás alá.
- ha gyermektartásdíj vagy szüléssel járó költség behajtására alkalmazott végrehajtásnál az egyéb esetben mentes 60 ezer Ft 50%-a is végrehajtás alá vonható.

A természetes személy adós tekintetében alkalmazandó szabályokat indokolja, hogy ez az összeg az adós létfenntartását biztosítja. Ügyelni kell arra, ha már letiltás fogantatosítanak az adós munkabérére, és a fennmaradó összeget utalják a bankszámlára, az adóst ne terheljék kétszeresen.

Amennyiben az átutalási végzésben és a végrehajtó által benyújtott hatósági átutalási megbízásban megjelölt fizetési számlán kezelt összeg nem, illetőleg csak részben fedezi a végrehajtást kérő követelését, a pénzforgalmi szolgáltató a teljesítést kiterjeszti a nála kezelt további fizetésszámla-szerződés, betétszerződés vagy takarékbetét-szerződés alapján, adóst illető összegre is. A Vht. 79/B.§-a rögzíti, hogy a pénzforgalmi szolgáltató a kiterjesztést milyen befektetésekre és milyen sorrendben a fokozatosság megtartása mellett köteles elvégezni. Ekkor az az előírás, hogy a pénzügyi intézménynek mindenekelőtt összegeznie kell a nála bankszámlán elhelyezett valamennyi összeget és ezt követően – az így kapott teljes összeg vonatkozásában – kell elvégezni a számítást. Ez azért fontos, mert nagyobb összeg lesz a végrehajtás alá vonható, hiszem a mentes összeg és a korlátozottan levonható összeg csak egyszer vehető figyelembe.

A Vht. a pénzügyi intézménynél kezelt összegekre általánosságban alkalmazható szabályok köréből kiemeli azokat a pénzösszegeket, amelyek ugyan megilletik az adóst, azonban valamilyen okból kifolyólag az adós nem rendelkezhet e pénzösszegekkel

szabadon. Ennek tipikus példája a letéti számla, amikor az adós nevén van ugyan a számla, azonban az azon elhelyezett összeg nem őt illeti meg, hanem meghatározott ügylet fedezetét szolgálja, így ezen összeg végrehajtás alá vonása az adós tartozás miatt értelmetlen és értelmezhetetlen lenne. Ennek okán a Vht. úgy rendelkezik, hogy az így elhelyezett összeget csak abban az esetben lehet végrehajtás alá vonni, amennyiben kifejezetten abból az ügyletből ered a megindult végrehajtás, amelynek fedezeteként az összeget a pénzügyi intézménynél elhelyezték. Amennyiben végrehajtás alá vonhatóvá válik ez az összeg, úgy már nem kell a pénzügyi intézménynek az alapesetben alkalmazandó számítást elvégeznie, azaz nincs olyan része ezen összegnek, ami a végrehajtás alól mentes lenne, így a levonást a teljes összegre el kell végezni. Ennek tényét és okát a pénzügyi intézmény köteles közölni a végrehajtóval.

Ha a bankszámlán kezelt összeg nem, vagy csak részben fedezi a követelés összegét, akkor a pénzügyi intézményt a teljesítést kiterjeszti a további bankszámlaszerződés, betétszerződés vagy takarékbetét-szerződés alapján kezelt összegekre is, a meghatározott sorrend szerint. A forintban tartott összeg megelőzi a devizát, az alacsonyabb kamatozású a magasabbat. Több számlatulajdonos esetén bármelyik számlatulajdonossal szemben fennálló követelés esetén a teljes összeg végrehajtás alá vonható. A nem adós számlatulajdonos az igényperre vonatkozó szabályok szerint léphet fel. A nem szabad rendelkezésű – ügyleti biztosítékra elkülönítve kezelt – pénzösszeg csak e céllal összefüggésben vagy az ügyletből eredő követelések fejében vonható végrehajtás alá. A pénzügyi intézmény felel a követelés teljesítéséért a végrehajtást kérőnek.²¹

Fontos szabály, hogy a közös néven, több számlatulajdonos tulajdonában álló számla esetén nem valamennyi számlatulajdonos a végrehajtható pénzkövetelés adója, ekkor bármelyik számlatulajdonossal szemben fennálló követelés fejében a számlán kezelt teljes összeg – a fent említett szabályok figyelembevételével – végrehajtás alá vonható.

A pénzügyi intézményeket terhelő feladatokat nem kívánta tovább tetézni azzal a jogalkotó, hogy feladatává tette volna eldönteni, hogy egy esetlegesen közös néven vezetett bankszámla esetén kinek milyen összeg képezi tulajdonát. A nem adós számlatulajdonost a megterhelésről haladéktalanul értesíteni kell, aki egyet nem értése

²¹ dr. Gyovai Márk, dr. Kiss-Kondás Eszter, dr. Kormos Erzsébet, dr. Lukács Tamás, dr. Nagy Adrienn, dr. Schadl György: Kézikönyv a bírósági végrehajtás foganatosításához Wolters Kluwer Kft., 2016 (e-könyv) 12. A hatósági átutalási megbízás szabályai (e-könyv)

esetén a számláról leemelt és kizárólag őt illető összeg visszafizetését követelheti a végrehajtás kérővel szemben indított perben, az igényperre irányadó szabályok szerint, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: PP.) alapján. A pénzforgalom bonyolításáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény és a pénzforgalom lebonyolításáról 18/2009. (VIII. 6.) MNB rendelet meghatározza az átutalási végzés és a végrehajtó által benyújtott hatósági átutalási megbízás pénzügyi intézmény általi végrehajtásának részletszabályait. A hatósági átutalás lényege, hogy a fizető fél pénzforgalmi szolgáltatója a fizető fél fizetési számlája terhére meghatározott pénzösszeget utal át a hatósági átutalási megbízás adója által meghatározott fizetési számlára. Fontos szabály, hogy a hatósági átutalás és az átutalási végzés alapján történő átutalás esetén a fizető fél nem gyakorolhatja a helyesbítéshez való jogát, az nyilvánvalóan a hatósági átutalási megbízás adóját illeti meg.²²

A hatósági átutalási megbízásban vagy az átutalási végzésben foglaltak szerint teljesítendő pénzkövetelések esetén a Pénzforgalmi törvény. 64. §-ában foglaltakon túl a pénzforgalom lebonyolításáról szóló 18/2009. (VIII. 6.) MNB rendelet (a továbbiakban: Pénzforgalmi rendelet) 31. § szerinti szabályok az irányadóak (Pénzforgalmi rendelet 31. § (1) bek.). A kedvezményezett által saját pénzforgalmi szolgáltatója útján kezdeményezett hatósági átutalási megbízás esetén a kedvezményezett fizetési számláját vezető pénzforgalmi szolgáltató a hatósági átutalási megbízás átvételét követően ellenőrzi a hatósági átutalási megbízásban megjelölt kedvezményezett és a pénzforgalmi jelzőszám összetartozását, valamint a rendelkezésre jogosultnak a pénzforgalmi szolgáltatónál bejelentett aláírását. A hatósági átutalási megbízás adattartalmát a kedvezményezett fizetési számláját vezető pénzforgalmi szolgáltató – a fent leírtak ellenőrzése után – továbbítja a fizető fél fizetési számláját vezető pénzforgalmi szolgáltatóhoz. A fizető fél pénzforgalmi szolgáltatója a hatósági átutalási megbízás és az átutalási végzés átvételét követően soron kívül megkezdi a fizetési megbízásban megjelölt fizető fél és a pénzforgalmi jelzőszám összetartozásának ellenőrzését.²³

A bírósági végrehajtási eljárásban a hatósági átutalási megbízás vagy az átutalási végzés befogadását a pénzforgalmi szolgáltató nem tagadhatja meg és az abban foglaltak

²² V.ö.: Barta Judit: Az üzleti élet szerződéseinek pénzbeni teljesítési módjai (fizetési módozatok). In Barta Judit – Fazekas Judit – Harsányi Gyöngyi – Kovács István – Miskolczi-Bodnár Péter – Ujváriné Antal Edit: Kereskedelmi szerződések. Novotni, Miskolc, 2009, 94–104. o.

²³ dr. Gyovai Márk, dr. Kiss-Kondás Eszter, dr. Kormos Erzsébet, dr. Lukács Tamás, dr. Nagy Adrienn, dr. Schadl György: Kézikönyv a bírósági végrehajtás foganatosításához Wolters Kluwer Kft., 2016 (e-könyv) 12. A hatósági átutalási megbízás szabályai

szerint köteles a pénzkövetelést teljesíteni. A fizető fél fizetési számláját vezető pénzforgalmi szolgáltató a hatósági átutalási megbízásról és az átutalási végzésről annak teljesítése, részteljesítése, vagy sorba állítása előtt nem értesítheti az adóst mint számlatulajdonost, csak ezen intézkedések megtörténtét követően áll fenn értesítési kötelezettsége az adós felé. Abban az esetben, ha a pénzkövetelés fedezethiány miatt nem vagy részben teljesíthető, a pénzforgalmi szolgáltató a teljesítésre szükséges fedezet biztosításáig – legfeljebb azonban 35 napig – az átutalást sorba állítja. Ha a pénzforgalmi szolgáltató a hatósági átutalási megbízást, vagy az átutalási végzést visszautasítja, közvetlenül értesíti a végrehajtót, illetve az átutalási végzés benyújtóját. Tehát a pénzügyi intézmény a természetes személy adós számlájára érkező összegek esetén a Vht. 79/A. §-ban foglalt mentességi szabályt a 35 nap alatt a számlára érkező pénzek együttes összegéből számítja ki.

Tehát ha a természetes személy adós számlájára kiadott hatósági átutalási megbízást a bank 2023. augusztus 1. napján állítja sorba, akkor a 2023. szeptember 4. napjáig a számlára érkező összegek együttes összege alapján számítható ki a végrehajtás alól mentes rész. Amennyiben az adós számlájára 2023. augusztus 5. napján érkezik 45 000 forint, 2023. augusztus 21. napján 12 000 forint és 2023. szeptember 1. napján 38 000 forint, akkor a Vht. 79/A. § (2) bekezdésében foglalt mentességi szabály ezek együttes összege, azaz $(120\,000 + 125\,000 + 5\,000) = 250\,000$ forint alapján számítandó. A pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, természetes személyt megillető összegből a 200 ezer Ft feletti összeg korlátlanul végrehajtás alá vonható, az ez alatti összegből pedig a 60 ezer Ft és a 200 ezer Ft közötti rész 50%-a vonható végrehajtás alá. Az előbbi példánál maradva, ha a hatósági átutalási megbízás ideje alatt (35 nap) 250 000 forint érkezik az adós számlájára, akkor abból 60 ezer Ft mentes és a 200 000 Ft felett levő rész 50%-a vonható végrehajtás alá, tehát $(200\,000 - 60\,000 =) 140\,000$ forint 50%-a vonható végrehajtás alá. Tehát $(140\,000 / 2 = 70\,000 + \text{a } 200 \text{ ezer Ft feletti rész, tehát } 50\,000 \text{ Ft} =) 120\,000$ Ft vonható le és 130 000 forint marad az adós számláján.²⁴

A pénzforgalmi szolgáltatót a végrehajtás során a fenti feladatai tekintetében az átutalási végzés és a végrehajtó által megküldött hatósági átutalási megbízás átvételének időpontjától felelősség terheli. A Vht. szabályai szerinti számítás helyességért a

²⁴ dr. Gyovai Márk, dr. Kiss-Kondás Eszter, dr. Kormos Erzsébet, dr. Lukács Tamás, dr. Nagy Adrienn, dr. Schadt György: Kézikönyv a bírósági végrehajtás fogantatásához Wolters Kluwer Kft., 2016 (e-könyv) 12. A hatósági átutalási megbízás szabályai

pénzforgalmi szolgáltatót terheli teljes mértékben a felelősség. A pénzforgalmi szolgáltató a bíróság átutalási végzése vagy a végrehajtó megkeresésének kézhezvételét követően haladéktalanul köteles az adós megillető pénzeszközöket zárolni, és a megkeresés tartalmának megfelelően – átutalási végzés esetén a jogerőről való értesítést követően - haladéktalanul átutalni.

A pénzforgalmi szolgáltató felelőssége fennáll, például ha a pénzforgalmi szolgáltató a végrehajtó vagy a bíróság által megjelölt pénzösszeget nem a megkeresésben feltüntetett számlára utalja át, illetve esetlegesen értesíti az adóst a beérkezett megkereséséről, vagy az adós vagy harmadik személy részére kifizetést teljesít (akár gondatlanul, akár szándékosan), ezért készfizető kezesként felel, az adóssal egyetemleges felelősséggel. A pénzforgalmi szolgáltató felelőssége azon összeg erejéig áll fenn, amely mértékben nem teljesítette jogszabályban foglalt kötelezettségét. A végrehajtást kérő pert indíthat ellene a követelés behajtása iránt. Ha a pénzforgalmi szolgáltató az adóst megillető, de végrehajtás alá nem vonható mentes pénzösszeget a 79/A. §-ban vagy a 79/D. §-ban foglaltak ellenére kifizeti a végrehajtást foganatosító hatóság rendelkezésére, a pénzforgalmi szolgáltató a mentesnek minősülő összegért felelős az adósnak és köteles azt részére visszatéríteni. A mentes összegért fennálló helytállási kötelezettség nem mentesíti a pénzforgalmi szolgáltatót a végrehajtásból eredő kötelezettségek nemteljesítése miatt e törvényben és más jogszabályokban meghatározott jogkövetkezmények alkalmazása alól (Vht. 79/E. §). A Vht. olyan felelősségi szabályt állapít meg, amely kimondja, hogy ha a pénzforgalmi szolgáltató az adóst megillető, de végrehajtás alá nem vonható mentes pénzösszeget fizet ki, úgy ezen összegért felelős és köteles az adós részére visszatéríteni. Ez a rendelkezés tulajdonképpen további biztosítéka annak, hogy a természetes személyek létfenntartásához szükséges pénzösszeg a végrehajtási eljárás során az adósoktól ne kerülhessen elvonásra. A Vht. ezen szakasza egyértelműen a bankra terheli a végrehajtás alól mentes összeg kiszámításának kötelezettségét. A végrehajtónak a végrehajtás alól mentes összeg kiszámítására az objektív lehetősége sincs meg, hiszen a végrehajtó – a számlát vezető bankkal ellentétben – nem ismeri az adós számlája egyenlegének a változását. A bank felelősségét - a nem jogszabályszerűen foganatosított hatósági átutalási megbízás teljesítéséért - az adós külön eljárásban és nem végrehajtási kifogás keretében érvényesítheti.

Megjegyzendő, hogy 2009. november 1. napjától megszűnt a végrehajtást kérőnek az a kötelezettsége, hogy a végrehajtási eljárás megindítása előtt – meghatározott

feltételek fennállása esetén – a pénzkövetelését az adóssal szemben elsődlegesen azonnali beszedési megbízás (inkasszó) útján érvényesítse. Az azonnali beszedési megbízás olyan számlák közötti fizetési mód, amely alapján a jogosult megbízza a bankszámláját vezető pénzügyi intézetet, hogy a bankszámlája javára, a kötelezett bankszámlája terhére meghatározott összeget szedjen be a kötelezett felhatalmazásának hiányában is.

Amennyiben a beszedési megbízás alapján a jogosult követelése a számláján jóváírásra került, az eljárás befejeződött. Ha a pénzforgalmi úton történő behajtás fedezethiány miatt részben vagy egészben eredménytelen a jogosult a végrehajtási kérelmet terjeszthet elő a bíróságon. A végrehajtási eljárás megindításához a végrehajtás általános feltételeihez képest többletfeltétel, hogy a végrehajtást kérő igazolja az inkasszó eredménytelenségét, valamint azt, hogy a kötelezett számláját vezető pénzügyi szolgáltatótól nem kérte az azonnali beszedési megbízás további függőben tartását, továbbá köteles megjelölni, hogy az inkasszó alapján a pénzügyi intézmény milyen (teljes vagy rész) összeget utalt részére. Természetesen eredménytelenség esetén a végrehajtás eljárás – végrehajtási lap kiállításával - az adós teljes ingó- és ingatlanvagyonára egyaránt kiterjed.

A végrehajtói letiltás és a hatósági átutalási megbízás együttes alkalmazása

Nem kivételes eset, hogy azon adósok, akikkel szemben több végrehajtási eljárás is folyamatban van, gyakran hivatkoznak – akár kifogás formájában – arra, hogy más ügyeikben a letiltás már kiadásra került, ezért a bankszámlára érkező munkabérük hatósági átutalási megbízással már nem terhelhető. Sokszor hivatkoznak arra, hogy a számlájukra érkező munkabérből csak 33% vonható, mivel összemoszák az erre vonatkozó bekezdéseket. Az adósok arra is gyakran hivatkoznak, hogy a bankszámlájukra a letiltás alól mentes juttatás érkezik, ezért a hatósági átutalási megbízás kiadása „jogszerűtlen” volt.

A hatósági átutalási megbízás kiadása a fokozatosság elvének első lépcsőjét jelenti. A végrehajtó nem mérlegelheti, hogy a hatósági átutalási megbízást kiadja-e, vagy sem. A gyakorló végrehajtó irodákban többször is emlékeztetjük az adósokat, hogy minden ügy külön végrehajtási ügyként tekintendő, önállóan kezeljük. „A Vht. 7. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés szerint a pénzügyi végrehajtást meg kell kísérelni a

hagyományos foglalkoztatási jogviszonyok, azaz a munkaviszonyból elért jövedelem mellett is”.²⁵ Ez az első „érdemi” intézkedés az ügyekben az adósnak kézbesítendő felhívás után. Mindössze az a tény, - amelyet a végrehajtó is emlékezetből tud - hogy adósnak több olyan ügye van, melyben a letiltás már kiadásra került, nem jogosítja fel a végrehajtót, hogy az adós újonnan érkezett ügyében a hatósági átutalási megbízás kiadását mellőzze.

A Vht. 82/A. § (5) bekezdésében foglaltak szerint, ha a hatósági átutalási megbízás fedezet hiánya miatt nem, vagy csak részben vezetett eredményre, a végrehajtó a végrehajtást kérő erre irányuló kérelmére azt ismételten benyújtja. Erre tekintettel a végrehajtó akkor is köteles a hatósági átutalási megbízás ismételt kiadására, ha az már korábban – az adott ügyben – sem vezetett eredményre. Továbbá ezen bekezdés alapján a végrehajtó akkor is köteles az újabb hatósági átutalási megbízás benyújtására, ha már az adós munkabérére kibocsátotta a végrehajtói letiltást. Az újabb hatósági átutalási megbízás benyújtása tehát semmi egyébhez, csak a végrehajtást kérő kérelméhez van kötve. A végrehajtónak nincs mérlegelési lehetősége, mert a hatósági átutalási megbízást a végrehajtást kérő kérelmére, akkor is köteles kiadni a végrehajtó, ha adós munkabére már letiltás alatt áll. Bár az átlagos magyar ember egy havi munkabérből él, attól az ugyanazon havi munkabérét érintő két intézkedés - hatósági átutalási megbízás és végrehajtó letiltás - két külön végrehajtási cselekmény.

A végrehajtás alól mentes összegeket a letiltás esetén a Vht. IV., míg hatósági átutalási megbízás esetén az V. fejezete szabályozza. Ha pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, az adóst megillető pénzösszeget vonnak végrehajtás alá, az V. Fejezet rendelkezései az irányadók, így a pénzforgalmi szolgáltatót nem terheli annak vizsgálata, hogy a pénzösszeg a Vht. IV. Fejezet szabályainak megfelelően mentes-e a végrehajtás alól. A bankszámlára érkező összegek elveszítik a jogcímüket és a számlán való jóváírást követően pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegként viselkednek és erre tekintettel a Vht. V. fejezetében foglaltak szerint végrehajtás alá vonhatók. Sem a bank, sem a végrehajtó nem vizsgálja és nem is vizsgálhatja, hogy milyen jogcímen érkezik az adott összeg az adós bankszámlájára. A végrehajtói hatósági átutalási megbízás teljesítése során csak és kizárólag a Vht. 79/A. §-ban foglalt mentességi szabályt kell figyelembe vennie a banknak. A pénzügyi intézményeknél kezelt összegek esetében „a mentesség

²⁵ Miskolci Városi Bíróság 0501-5.Vh.1350/2012/13. számú határozatának indokolásából

alkalmazása során nincs jelentősége a számlán lévő összeg eredetének. Az származhat korábban átutalt munkabérből, más járulékból, különféle polgári jogi ügyletekből is stb., ilyen esetben sem kell azonban alkalmazni a munkabér letiltása során irányadó a Vht. IV. fejezetében foglalt mentességi szabályokat. A mentesített összeg pedig alapvetően attól függ, hogy milyen összegű az adós rendelkezése alatt álló, végrehajtással érintett pénzösszeg.”²⁶ Erre tekintettel az adós – kifogás keretében – nem hivatkozhat sikerrel a hatósági átutalási megbízás során arra, hogy a számlájára letiltás alól mentes jogcímen érkeznek összeg(ek).

Szigeti István az alábbiak szerint foglalja össze a fentieket: „... téves arra hivatkozni, hogy a törvényalkotó célja az volt, illetve a Vht. rendszeréből az következik, hogy ne kerüljön végrehajtás alá kétszeresen az adós jövedelme, esetleg a letiltás alól mentes jövedelmét terheljék meg. A jogalkotó az egymástól differenciált, azonban a kivételes mentességi szabállyal egymással mégis összhangba hozott mentességi rendszerrel kifejezetten azt kívánta elérni, hogy akkor se mentesüljön valaki a végrehajtás foganatosítása alól, ha a letiltás alól mentes juttatással, vagy már korábban meghatározott százalékban letiltott jövedelemmel rendelkezik. A törvényalkotó szándékával teljes mértékig ellentétes elv az, hogy a Vht. 74. §-ában írt mentességi elveket alkalmazzuk a hatósági átutalási megbízások során is, illetve kettős megterhelésre hivatkozva visszautaljuk a levont összegeket.”²⁷

A zálogjogosult végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódása, ingatlan- és gépjármű végrehajtás

A közelmúltbéli és jelenlegi gazdasági, politikai helyzet tömegesen előfordulóvá tette a zálogjogosultak végrehajtásba való bekapcsolódását. Speciális feltétele van, ez pedig a zálogtárgy végrehajtó általi lefoglalása, a foglalás lényeges kérdés a zálogjogosult szempontjából, hiszen a kielégítési jog megnyílását a foglalás tényére tekintettel állapítja meg a bíróság.

²⁶ Juhász Edit: Végrehajtás pénzügyi intézménynél kezelt összegre. In Sáriné Dr. Simkó Ágnes (szerk.): A megújult bírósági végrehajtás. HVG-ORAC, Budapest, 2004, 223–252. o., 225. o.

²⁷ Szigeti István: Újabb jogkérdések a végrehajtás során alkalmazandó végrehajtói letiltás és a pénzügyi intézménynél kezelt összegre kiadott azonnali beszedési megbízás alkalmazása során. www.jogiforum.hu/publikaciok/502, 2013. március 29., III. rész (utolsó lekérdezés: 2016.08.15.).

A Ptk. 5:86. § (1) bekezdésében foglaltak szerint zálogjoga alapján a zálogjogosult a követelésének biztosítására szolgáló vagyontárgyból más követeléseket megelőző sorrendben kielégítést kereshet, ha a biztosított követelés kötelezettje nem teljesít. „A zálogjog funkcionálisan vagyoni kötelezettség biztosítására szolgál.”²⁸ A Ptk. miniszteri indokolása szerint a törvény fő törekvése, hogy a zálogjog oly módon segítse a hitelfelvételt, hogy hatékony biztosítékot nyújt a hitelező számára, ugyanakkor megfelelő védelemben részesíti a zálogkötelezett tulajdonosi érdekeit. A törvény célja az is, hogy visszaszorítsa a zálogjogon kívüli dologi (fiduciárius) biztosítékok alkalmazását, mert azok a gyakorlatban alapvetően a kógens zálogjogi szabályok megkerülésére irányulnak.

A zálogjog jogosultját minden esetben elsőbbség illeti meg, amennyiben ezen igényét előzetesen bejelentette. A zálogjog alapján a jogosult a pénzben meghatározott vagy meghatározható követelésének biztosítására szolgáló zálogtárgyból – törvény eltérő rendelkezése hiányában – más követeléseket megelőző sorrendben kielégítést kereshet, ha a kötelezett nem teljesít. A zálogtárgyból való kielégítés – ha jogszabály kivételt nem tesz – bírósági határozat alapján végrehajtás útján történik. A Ptk. rendelkezik továbbá a zálogjog keletkezéséről, valamint annak tárgyáról és megszűnéséről is.

A zálogjogosult végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódását beiktató 2000-es Vht. Novella indokolása szerint a törvény átfogóan módosítja a végrehajtás alá vont zálogtárgyakkal kapcsolatos intézkedések körét annak érdekében, hogy a zálogjogosultak törvényes érdekeinek érvényesülése a végrehajtási eljárásban is teljesebb mértékben megvalósuljon: ne fordulhasson elő az a helyzet, hogy a zálogtárgyak végrehajtás során történő értékesítésére a zálogjogosultak értesítése és igényérvényesítésük biztosítása nélkül kerüljön sor. „Az új Vht. novella hatálybalépésekor megszűnt az elsőbbségi igény jogintézménye, helyére a zálogjogosult végrehajtási eljárásba való bekapcsolódásának jogintézménye lépett.”²⁹ „A korábbi jogi szabályozás mellett a zálogjogosult kielégítési elsőbbsége csak akkor érvényesülhetett ingatlan-végrehajtás esetén, ha a zálogjogosult végrehajtást kérőként a végrehajtási eljárás alanya volt. A Ptk. hiába biztosított kielégítési elsőbbséget, ha a végrehajtási törvénybeli szabályok miatt előfordulhatott, hogy a

²⁸ Kapa Mátyás: Ha az adós nem fizet... A hitelezőt segítő jogi eszközök a pénzkövetelések érvényesítésére irányuló eljárásokban. HVG-ORAC, Budapest, 2012, 43. o.

²⁹ Pestovics Ilona: Változások a végrehajtási jogban – II. rész. Közjegyzők közlönye, 2002/1. sz., 3–6. o. 3. o.

zálogjogosult igénye elenyészett, hiszen a bírósági végrehajtás során való értékesítéssel a zálogjog megszűnt a vagyontárgyon.”³⁰

A 2000-es Vht. Novella hatálybalépését megelőző szabályozás problémáit lényegre törően Kapa Máttyás a következőképpen foglalja össze: „A zálogjog alapján történő kielégítéssel kapcsolatban problémát jelent, hogy diszharmónia fedezhető fel a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) valamint a hatályos Ptk. zálogjogi szabályai között. Ez elsősorban arra vezethető vissza, hogy a Ptk.-t módosító 1996. évi XXVI. törvény a zálogjog rendszerét új alapokra helyezte, de ezt az újfajta dogmatikai megoldást a Vht. nem követte megfelelően.”³¹ Erre tekintettel tehát a 2000-es Vht. Novella megalkotásakor „a jogalkotó számára alapvető szempont volt, hogy a zálogjogosult más, harmadik személy(ek) által indított végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódását egy gyors és hatékony, ám az adós és az eljárásban résztvevő többi hitelező érdekeire is tekintettel lévő nemperes eljárás keretében szabályozza.”³² A zálogjogosult követelésének bírósági végrehajtási úton történő behajtására főszabályként két módon kerülhet sor: egyrészt ha a követelése végrehajtási szakba jut, akkor az általános szabályok szerint kérhet végrehajtást a végrehajtható okirat kiállítása bírósági határozat vagy közokirat alapján, ha pedig ez még nem következett be, de más jogosult tartozásának behajtása veszélyezteti a követelésének megtérülését, kérheti a bíróságtól a zálogtárgy lefoglalására figyelemmel a végrehajtásba történő bekapcsolódás engedélyezését és a zálogtárgyból való kielégítést. Harmadik útként teremtette meg 2009-től a Vht. XI. fejezete a zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítésének lehetőségét, mely jogintézmény azonban nem állta ki a gyakorlat próbáját. Az ilyen eljárások száma a másik két esetkörhöz képest elhanyagolható.

A végrehajtó az ingóságok lefoglalása után értesíti azt, akiről valószínűsíthető, hogy a lefoglalt ingóságon zálogjoga áll fenn. Ezen értesítésében a végrehajtó tájékoztatja a zálogjogosultat arról, hogy a zálogjogból fakadó igényét – ha az alapügyben nem végrehajtást kérő – végrehajtási eljárás során érvényesítheti, és az erre vonatkozó kérelmét az értesítés kézhezvételét követő 15 munkanapon belül kell bejelentenie a végrehajtónál. Ingatlanokat terhelő zálogjog esetében a végrehajtó a becsérték közlésével

³⁰ Pestovics Ilona: Változások a végrehajtási jogban – I. rész. Közjegyzők közlönye, 2001/12. sz., 3–7. o., 3. o.

³¹ Kapa Máttyás: A bírósági végrehajtás néhány időszerű kérdéséről. Magyar jog, 2000/3. sz., 164–173. o., 164. o.

³² Györfy-Tóth Péter: Változások a Polgári Törvénykönyv, valamint a bírósági végrehajtási és a felszámolási eljárásról szóló törvények zálogjogra vonatkozó szabályaiban. Közjegyzők közlönye, 2002/5. sz., 3–13. o., 12. o.

egyidejűleg tájékoztatja a zálogjogosultat arról, hogy a zálogjogból fakadó igényét – ha az alapügyben nem végrehajtást kérő – végrehajtási eljárás során érvényesítheti, és az erre vonatkozó kérelmét az értesítés kézhezvételét követő 15 munkanapon belül kell bejelentenie a végrehajtónál. A végrehajtó a kérelmet haladéktalanul, de legkésőbb annak kézhezvételét követő munkanapon továbbítja a végrehajtást foganatosító bíróságnak. A jelzálogjoggal terhelt ingatlan lefoglalása esetén, tehát az ingóságokkal ellentétben nem a foglalást, a végrehajtási jog bejegyzését követően, hanem a becsérték közlésével egyidejűleg történik meg a zálogjogosultak felhívása a végrehajtásba történő bekapcsolódásra. A bekapcsolódás iránti kérelem a törvény eredményeként csak a becsértékközlést követően fog a végrehajtóhoz, illetve a bírósághoz érkezni. A Vht. indokolásában foglaltak szerint az ingatlant terhelő zálogjog jogosultjának bekapcsolódását érintő (azt későbbre halasztó) rendelkezésnek a célja – a bíróságok tehermentesítése és a végrehajtási költségek csökkentése mellett – az, hogy a zálogjoggal tipikusan biztosított hosszú lejáratú hitelszerződéseket kevesebb esetben kelljen felmondani amiatt, hogy a zálogjog már nem biztosít kellő védelmet a jogosultnak a követelése megtérüléséhez. Ez persze csak akkor teljesül, ha még a bekapcsolódás érdekében sem kell a hitelszerződést felmondani, hanem csak akkor, ha a követelés fedezete ténylegesen elveszik.

A végrehajtás foganatosítása során tehát elválik az ingóságon és az ingatlanon fennálló zálogjog jogosultjának értesítési időpontja. Ingatlan lefoglalása esetén tehát nem a foglalást (a végrehajtási jog bejegyzését) követően, hanem a becsérték közlésével egyidejűleg történik meg a zálogjogosultak felhívása a végrehajtásba történő bekapcsolódásra. Legyen szó akár ingóságon, akár ingatlanon fennálló zálogjogról, a bekapcsolódási kérelem végrehajtást foganatosító bíróság általi elbírálása a Vht. 114/A. §-ban foglaltak szerint történik.

A zálogjogosultnak a becsatlakozás lehetőségéről szóló végrehajtói értesítés kézhezvételét követő 15 munkanapon belül előterjesztett kérelmére a végrehajtást foganatosító bíróság a soron kívül meghozott végzésével megállapítja a zálogjogosult kielégítési jogának megnyíltát, és engedélyezi, hogy a végrehajtási eljárásba bekapcsolódják, ha a zálogjoggal biztosított követelés jogalapja ésösszepszerűsége – önálló zálogjog esetén a jogalap és azösszepszerűség – nem vitatott.

A kielégítési jog megnyíltát – szemben a végrehajtás általános feltételeivel – a bíróság az alapján állapítja meg, hogy a zálogtárgyat végrehajtási eljárás során lefoglalták. A kielégítési jog megnyíltát a foglalás ténye alapján nem lehet megállapítani, ha a

zálogjogosult az adós hozzátartozója vagy olyan jogi személy, amelynek az adóssal való viszonyában többségi befolyás áll fenn, illetve a zálogjog alapítására a gazdálkodó szervezet és tagja között került sor. A Vht. miniszteri indokolása szerint a zálogjogosulti bekapcsolódás engedélyezésével nem a végrehajtás általános feltételeinek fennállta, hanem a foglalás ténye alapján állapítja meg a bíróság a kielégítési jog megnyíltát, és engedélyezi a bekapcsolódást. E jogalkotói cél érvényesítése, a gyakorlat egységesítése érdekében pontosítja a törvény a Vht. 114/A. §-ának (2) bekezdését akként, hogy egyértelműen a foglalás tényét jelöli meg a kielégítési jog megnyílt megállapításának feltételeként, s így az nem értelmezhető úgy, mint a végrehajtás általános feltételeinek bekövetkeztéhez képest megkövetelt további feltétel. A szabályozás értelmében nem csak a követelés lejártá teremt alapot a kérelem teljesítésére, hanem annak ténye, hogy a zálogtárgyat a végrehajtási eljárás során lefoglalták, „a zálogtárgynak a végrehajtási eljárás során történő lefoglalása önmagában teszi lejárttá a követelést, tehát a törvény erejénél fogva megnyílik a zálogjogosult kielégítési joga.”³³ A zálogjogosulti becsatlakozás iránti kérelem teljesítésének két együttes feltétele van, egyrészt a zálogjoggal biztosított követelés lejártá, másrészt, hogy a zálogjoggal biztosított követelés jogalapja ésösszezszerűsége ne legyen vitatott. Arra az esetre, ha a követelés még nem járt volna le, a zálogtárgynak a végrehajtási eljárás során történő lefoglalása teszi azt lejárttá, ilyenkor a törvény erejénél fogva nyílik meg a kielégítési jog (Vht. 114/A. § (2) bek.). Amennyiben a követelés jogalapját ésösszezszerűségét közokiratba foglalták, úgy ezeket a Vht. 114/A. §-a szerint folyó eljárás során nem lehet vitatottnak tekinteni (Vht. 114/A. § (4) bek. utolsó fordulat).

A 2000-es Vht. Novella 53. §-ához fűzött miniszteri indokolás szerint nem lehet azonban a kielégítési jog megnyíltát megállapítani abban az esetben, ha a zálogjog jogosultja és az adós olyan személyes vagy gazdasági kapcsolatban állnak egymással, amely a törvényben foglalt módosításokkal is érintett ingyeneségi és rosszhiszeműségi vélelem fennállásának előfeltétele. Az utóbbi szabállyal csökkenthető annak az esélye, hogy az adósok akár fiktív zálogszerződésekre alapozva késleltessék a végrehajtást. „Ezekben az esetekben fennáll az ingyeneségre és rosszhiszeműségre, vagyis a fedezet elvonására vonatkozó vélelem.”³⁴

³³ Balogh Olga: Ingóvégrehajtás. In Sáriné Dr. Simkó Ágnes (szerk.): A bírósági végrehajtás. HVG-ORAC, Budapest, 2009, 262–343. o., 306. o.

³⁴ Vida István: Ingóvégrehajtás. In Németh János, Kiss Daisy (szerk.): A bírósági végrehajtás magyarázata. KJK-KERSZÖV, Budapest, 2004, 501–633. o., 582. o.

Ha a végrehajtási eljárás folyamatban léte alatt a zálogtárgyat a bekapcsolódás engedélyezését követően másik végrehajtási eljárásban is lefoglalják, a bekapcsolódás hatálya a további végrehajtásokra is kiterjed. A Vht. miniszteri indokolása szerint a bekapcsolódás az adós ellen folyamatban lévő végrehajtási eljárásba (eljárásokba) történik, nem kizárt ugyanakkor, hogy az adós ellen a bekapcsolódás engedélyezését követően, de még a befejeződése előtt újabb végrehajtási eljárás vagy eljárások induljanak. Ha ezekben sor kerül a zálogtárgy értékesítésére, ugyancsak biztosítani kell a zálogjogosult előnyös kielégítését. A Vht. 114. §-ának (11) bekezdése egyértelművé teszi azt, hogy ilyen esetben újabb, a bekapcsolódás engedélyezése iránti nemperes eljárást már nem kell indítani, az eljárás költségeit ismételten nem kell megelőlegezni, mivel a zálogjogosult bekapcsolódásának hatálya (vagyis kvázi végrehajtást kérői minősége) ezekre is kiterjed. Hangsúlyozandó, hogy a Vht. 114/A. § (11) bekezdésének alkalmazása már előfeltételez egy jogerős zálogjogosulti bekapcsolódást engedélyező végzést, tehát annak alkalmazása kizárólag a jogerősen engedélyezett becsatlakozást követően végrehajtóhoz érkezett ügyekben történhet meg.

A végrehajtási eljárásba bekapcsolódott zálogjogosult ügye a zálogtárgy értékesítésével befejeződik. „A zálogjog jogosultját tehát csak ebben a minőségben és kizárólag a zálogtárgyból való kielégítés tekintetében illetik meg a végrehajtást kérő jogosultsagai.”³⁵ A bekapcsolódással indult végrehajtásban az adós kizárólag a becsatlakozással érintett (lefoglalt) vagyontárggyal felel. Erre tekintettel, amennyiben a zálogtárgy értékesítése megtörtént, de abból a zálogjogosult becsatlakozással érintett összes követelése nem térült meg, úgy a végrehajtás Vüsz. 33. § b) pontja szerinti befejezését kell megállapítani a végrehajtónak. A Vüsz. 33. § b) pontja értelmében befejezett a végrehajtási ügy (érdemi befejezés), ha az adós a végrehajtható okiratban foglaltaknak eleget tett, és ezt a végrehajtó megállapította. Amennyiben a zálogjogosulti bekapcsolódást engedélyező végzésben 10 millió forintban került megállapításra a kielégítési jog megnyílt, azonban a vagyontárgy csak 6 millió forintos áron kerül értékesítésre, úgy a végrehajtás Vüsz. 33. § b) pontja szerinti befejezésének van helye, ugyanis a becsatlakozással indult végrehajtásban az adós kizárólag az érintett vagyontárggyal felelt a tartozásért. Természetesen a hitelezőnek (korábbi

³⁵ Balogh Olga: Ingóvégrehajtás. In Sáriné Dr. Simkó Ágnes (szerk.): A bírósági végrehajtás. HVG-ORAC, Budapest, 2009, 262– 343. o., 309. o.

jelzálogjogosult) lehetősége van a fennmaradó összegre újabb végrehajtási eljárást indítani most már az adós teljes vagyonára.

A végrehajtásról szóló törvény az ingófoglalással összefüggésben szabályozza a zálogjogon alapuló elsőbbségi igény bejelentését (114.§). Ha ilyen elsőbbségi igényt jelentettek be, az ingóságnak mint zálogtárgynak az értékesítéséből befolyt összeget elsősorban a zálogjoggal biztosított követelés kielégítésre kell fordítani. Az esetleg fennmaradó összeget a kielégítési sorrendre vonatkozó általános szabályok szerint kell felosztani és kifizetni. Ha ugyanazt a vagyontárgyat több zálogjog terheli, a kielégítés joga a jogosultakat zálogjoguk keletkezésének sorrendjében (rangsor) illeti meg.

Az ingóságnak, mint zálogtárgynak az értékesítéséből befolyt összeget elsősorban a zálogjoggal biztosított követelés kielégítésére kell fordítani, míg ha az ingatlan, továbbá a vízi, illetőleg a légi jármű értékesítéséből befolyt összegből zálogjoggal biztosított követelést is ki kell elégíteni, az ilyen követelést a fenti sorrendben a munkavállalói munkabér követelések után, de a pönális jellegű követeléseket megelőzően kell kifizetni. A jelzálogjoggal biztosított több követelés esetén e követeléseket a jelzálogjogok bejegyzésének időbeli sorrendjében kell kielégíteni. Azonban a zálogjoggal biztosított követelés sem élvezi minden esetben az előbb említett előnyös kielégítési lehetőséget. Ingóságok esetén a foglalás egyik eleme az elidegenítési és terhelési tilalom, a lefoglalt ingóságra inkább ne alapítsunk zálogjogot, mert azzal megvalósítható a Btk. zártörésre vonatkozó törvényi tényállása.

Az elsőbbségi igényt bejelentő személy nem tekinthető végrehajtást kérőnek, és az elsőbbségi igénynek is alapjául szolgáló zálogjoga révén nem érheti el az adós ingóságának kényszerintézkedését. Ehhez egyéb anyagi jogi és eljárásjogi feltételekre, így rendszerint az általa kért végrehajtási eljárás elrendelésére is szükség van. Ha azonban a más által kezdeményezett végrehajtási eljárásban a zálogjoggal terhelt vagyontárgyat értékesítették, az elsőbbségi igénnyel rendelkező elsősorban kap az ilyen vagyontárgy értékesítése során befolyt összegből kielégítést, bár maga nem is tekinthető végrehajtást kérőnek. Mindez abból a különbségből ered, amely a zálogjog és a végrehajtási jog között áll fenn.

Jogrendszerünk szabályozza a jelzálogjog intézményét, amellyel ingatlant, további vízi és légi járművet lehet elzálogosítani. Ilyenkor nincs szükség a zálogtárgy átadására, hanem a jelzálogjogot bejegyzik az ingatlannyilvántartásba, illetőleg a vízi, a légi járművek lajstromába. A törvény megnöveli a jelzálogjognak a követelés kielégítésében betöltött szerepét is. Ha ui. az ingatlan, továbbá a vízi, illetőleg a légi jármű értékesítése

során befolyt összegből jelzálogjoggal biztosított követelést is ki kell elégíteni, akkor ezt az arányosítás említett szabályára tekintet nélkül kell megtenni. Jelzálogjoggal biztosított több követelés esetén a jelzálogjogok bejegyzésének sorrendje a döntő. A jelzálogjog által nyújtott előny természetesen csak az adott sorrendben kielégítésre kerülő követelések egymás közti viszonyában érvényesül, elsősorban tehát az ún. egyéb követelések között van jelentősége. Gyakorlatilag azonban éppen ezek azok a polgári jogi ügyletekből (kölcsonból, adásvételből stb.) eredő követelések, amelyeket rendszerint jelzálogjoggal biztosítanak. Az ezeket megelőző követelésfajták közül az első 4 – gyermek- és egyéb tartásdíj, munkabér, büntetéspénzek – egyébként is ritkán fordul elő, a köztartozásoknak (adó, társadalombiztosítási tartozás) pedig a jogrendszerek általában jelzálogjog bejegyzése nélkül is elsőbbséget adnak.

Ingatlan foglалását – azaz a végrehajtási jog bejegyzését – követően lehet ugyan zálogjogot alapítani az ingatlanra, azonban a Vht. 138.§ (6) bekezdése kimondja, hogy „lefoglalt ingatlanra vonatkozólag jogot csak azzal a feltétellel lehet szerezni, hogy az a végrehajtást kérő végrehajtási jogát nem sérti, és a végrehajtás célját nem hiúsítja meg”. Tehát ezt a zálogjoggal biztosított követelést csak a már bejegyzett végrehajtási joggal rendelkező követelés teljes kielégítését követően lehet figyelembe venni a befolyt vételár felosztásakor, tekintet nélkül ennek jogcímére.

Az ingatlanvégrehajtás esetén a pénzintézettől felvett kölcsönből eredő tartozás tehát – amelyet rendszerint jelzálogjoggal is biztosítanak – a kielégítési sorrend végén lévő, az adóssá terhelő egyéb tartozások között előnyösen kell kielégíteni. Ha az említett egyéb tartozások között jelzálogjoggal nem biztosított tartozások is vannak, vagy pedig több kölcsöntartozás esetén több jelzálogjog is be van jegyezve, a jelzálogjog meglététől, illetőleg bejegyzésük időpontjától függ a kielégítési sorrend. A jelzálogjog ugyanígy kielégítési elsőbbséget ad akkor is, ha azt vízi, illetőleg légi járműre jegyezték be.

Ez a megoldás összhangban van a Ptk. bekezdésével, amely szerint jogszabály meghatározhatja azokat a követeléseket, amelyeknek biztosítására a jelzálogjog a zálogtárgyat az ingatlannyilvántartásba való bejegyzés nélkül is terheli; az ilyen követeléseket a bejegyzett jelzálogjogokat megelőző sorrendben kell kielégíteni. Ez a szabály a végrehajtási jogra vonatkoztatva azt jelenti, hogy ingatlan végrehajtás esetén a privilegiált követelések megelőzik az ingatlannyilvántartásba bejegyzett jelzálogjoggal biztosított követeléseket.

Tehát a jelzálogjog nem ad feltétlen elsőbbséget. Az ilyen elsőbbség semmilyen jogrendszerben nem érvényesül. Azok a jogrendszerek, amelyek az időbeliség elve

alapján rendezik a kielégítési sorrendet, olyan szabályt tartalmaznak, amely szerint egyes követelések a rájuk vonatkozó jelzálogjognak az ingatlannyilvántartásba való bejegyzése nélkül is olyannak tekinthetők, mint amelyek a jelzálogjoggal vannak biztosítva. Ilyeneknek tekintik pl. az adókat, az egyéb köztartozásokat, egyes tartási és munkabérvköveteléseket. Lényegében tehát ugyanarra az eredményre jutnak, mint a végrehajtási törvény a kielégítési sorrend megállapításával ér el.

A jelzálogjogok szerinti feltétlen kielégítési sorrend elfogadása a kiemelt követelések behajtásának olyan kijátszását tenné lehetővé, amelyet mindenképpen indokolt megelőzni. A privilegizált követelésfajták körét nagymértékben lecsökkenti a törvény, a jelzálogjog jelentőségét a gyakorlatilag e téren leginkább számításba vehető követelések között jelentősen megnöveli. Jelzálogjoggal természetesen a privilegizált követeléseket is kifejezetten biztosítani lehet annak érdekében, hogy a jogosult az adott követeléssel azonos sorrendben felsorolt hasonló jellegű követelések között előnyös kielégítést érjen el. Az adózás rendjéről szóló 1991. évi XCI. törvény pl. lehetővé teszi az adózó ingatlanára jelzálogjog bejegyzését olyan esetben, amikor a végrehajtási jog nem jegyezhető be. Ennek az a jogkövetkezménye, hogy az így biztosított adókövetelés megelőzi a társadalombiztosítási követeléseket és más köztartozásokat.

A jelzálogjognak gyakorlati jelentősége elsősorban az ingatlanokkal kapcsolatban van. Mindazok a szempontok azonban, amelyeket a törvény a jelzálogjoggal összefüggő szabályok megállapításánál figyelembe vett, a vízi és légi járművekkel kapcsolatos jelzálogjogra vonatkozólag is irányadók.

Az előzőek mellett a jogalkotó „csavart még egyet” a szabályozási rendszeren. A Vht. 171.§ (2) bekezdése értelmében, a hatályos rendelkezés szerint a végrehajtó az ingatlan értékesítéséből befolyt vételár felosztása során azokat a követeléseket elégíti ki, amelyek az értékesítés alapját képező hirdetményben fel voltak tüntetve, illetve amelyek tekintetében a végrehajtható okirat az árverésen kívüli értékesítést megelőzően a végrehajtóhoz megérkezett, és a követelés jogosultja az eljárás költségét megelőlegezte.

A később elrendelt végrehajtások jogosultjai az előbbi végrehajtást kérők követeléseinek teljes kielégítését követően fennmaradó összegből részesülhetnek a kielégítés általános szabályai szerint.³⁶

Ha az adós a pénzfizetésre irányuló kötelezettségnek nem tett eleget, a végrehajtó az adós ingóságait foglalási jegyzőkönyvben összeírja, és ezen módon lefoglalja.

³⁶ A megújult bírósági végrehajtás, Második, hatályosított, bővített kiadás, HVG Orac Kft.

Ingóvégrehajtás esetén a foglalás a végrehajtás fogantatosításának első lépése, amely végrehajtási eljárás során lefoglalni csak az adós ingóságát lehet. A Vht. meghatározza az ingóságok lefoglalásának sorrendjét és azt, hogy a foglalást addig kell lefolytatni, amíg a követelés, járulékai és a végrehajtási költség nincs teljesen fedezve.

A vagyoni kényszer általában csak addig terjedhet, amíg az adós létfenntartását nem veszélyezteti, munkáját nem akadályozza. A mentesség alapvető szabályaként nem lehet lefoglalni – még az adós beegyezésével sem – azokat a vagyontárgyakat, amelyeket a jogszabály a végrehajtás alól mentesít. De az egyébként mentes dolog is lefoglalható az illető dolog vételárának, a vételéhez adott kölcsön összegének, továbbá elkészítési és javítási díjának behajtása végett, ha a foglalást így rendelte el a bíróság.

A foglaláskor becsléssel meg kell állapítani a lefoglalt ingóságok értékét. A becslést általában a végrehajtó végzi, alapul véve a forgalmi árat. Ha valamelyik fél kívánja, a végrehajtó a foglalásnál szakértő-becsűst alkalmaz. Szakértő-becsűs közreműködésével a becsérték a foglalás után is módosítható, ha ezt bármelyik fél a foglalási jegyzőkönyv kézbesítésétől számított 8 napon belül kérte. Ha az adós a foglalás után sem tett eleget a pénzfizetési kötelezettségének, a vagyoni kényszer alkalmazásának második szakaszaként a lefoglalt ingóságot értékesíti a végrehajtó. A gépjármű gazdasági értelemben véve is sajátos tulajdonságokkal rendelkezik, egyrészt a relatív magas forgalmi értéke, másrészt az ingóságok körében kiemelkedően magas értékesíthetősége tekintetében. Az ingóvégrehajtás során talán a gépjármű lefoglalása és forgalomból történő kivonása érintheti legérzékenyebben az adósokat, többnyire ez a legértékesebb vagyontárgy, ráadásul nem egy esetben a munkavégzéshez is szükséges.

A törvény mentesíti a végrehajtás alól a mindennapi életvitelhez nélkülözhetetlen használati tárgyakat, ám a gépjármű nem minősül ilyennek. Ugyanakkor az adós számára biztosított, hogy előadja érveit és megpróbálja megelőzni a gépjármű értékesítését. A gépjármű kényszerértékesítése adott esetben a fennálló követelés teljes vagy magas százalékos arányú teljesítését jelentheti a konkrét végrehajtási ügyek vonatkozásában. A foglalástól számított 8 napon belül az adós többféle kérelemmel érhet a bíróság irányában. A természetes személy adós foglalkozásának gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjármű értékesítésének befolyt vételárának a végrehajtási költségek kielégítése után fennmaradó részéből a 13/2001. (X.10.) IM rendeletben foglalt összeg az adóst illeti meg, a fennmaradó összeg fordítható a követelések kielégítésre.

A lefoglalt vagyontárgy végrehajtást kérő általi átvétele

Az egyes követelések behajtásának és megtérülésének vonatkozásában különleges jelentőséggel bírnak az ingóra és ingatlanra vezetett végrehajtás során megtartott sikertelen árverések.

Ha az ingóságot nem sikerült értékesíteni, akkor a végrehajtást kérő az ingóságot a becsérték 1%-ának megfelelő összeg fejében átveheti a Vht. 134.§-a alapján. Az ingóság árverésének sikertelensége esetén a végrehajtást kérő számára kell felajánlani az ingóságot átvételre. Ha több végrehajtást kérő van, vagy a zálogjogosult végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódását a bíróság engedélyezte, az ingóságot az veheti át, aki a becsérték 1%-át meghaladó legmagasabb árajánlatot tette. Ha a becsérték 1%-ának megfelelően vagy azt meghaladóan több egyenlő árajánlatot tettek, az átvételi jogosultság a 165. §-ban meghatározott sorrend szerint alakul. Több átvételre jogosult esetén a végrehajtást kérők és bekapcsolódott zálogjogosultak közül a magasabb ajánlatot tévő „nyeri el” az átvétel jogát. Azonos ajánlatok esetén a kielégítési sorrendnek megfelelően, egy soron lévő követelések esetén a követelésük arányában vehetik át az ingóságot.

A becsérték 1%-ának, illetőleg az azt meghaladó átvételi árnak megfelelő összeget be kell számítani a végrehajtást kérő követelésébe, tehát az átvételre a követelés beszámításával van mód. Az átvétel ellenértékét is meghatározza a törvény: a becsérték 1 százaléka - csekély mértékét nyilvánvalóan az indokolja, hogy legalább ez az összeg csökkentse a végrehajtást kérő követelését. Az átvételi érték tehát a végrehajtást kérő követelését csökkenti. Az ezzel való visszaélést korlátozza, hogy átvételi eljárásra csak az árverés sikertelenségét követően kerülhet sor, amikor a széles körben nyilvános árverésen sem talált vevőre a tárgy.

Ha a második árverés az árverési vételár megfizetésének elmulasztása [132/G. § (5) bekezdés] miatt volt sikertelen és az ingóságot alacsonyabb átvételi áron vették át, mint amelyet az árverésen a legmagasabb ajánlatot tevő és a vételár fizetését elmulasztó árverező felajánlott, a 132/G. § (7) bekezdését azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a fizetést elmulasztó árverező által megtérítendő különbözet az általa felajánlott vételár és az átvételi ár különbségének – az elvesztett előleggel csökkentett – összege.

Ha az ingóság második árverése azért volt sikertelen, mert az árverési vevő a teljes vételárat nem fizette meg, és az átvételi eljárásban alacsonyabb vételáron kel el a tárgy, a különbözet jogi sorsát rendezni kell. Erre törvényi analógiát ad a jogalkotó, a Vht. 132/G. § (7) bekezdését rendeli megfelelően alkalmazni. Ilyen esetben az árverésen árverezett, a

fizetést elmulasztó vevő köteles megtéríteni a különbözetet az árverésen ajánlott ár és a tényleges átvételi ár között, amibe az előlegét beleszámíthatja.

Példával illusztrálva, ha a 100 000 Ft becsértékű gépjárműre 30 000 Ft-os ajánlatot tett az árverés egy árverezője, de a vételárat nem fizette ki. Az átvételre 1000 Ft-os átvételi áron kerül sor, a különbözet 29 000 Ft, amit azonban az elektronikus árverés szabályai szerint befizetett 10 százalékos, azaz 10 000 Ft összegű előleg csökkent, mivel azt már befizette, majd elvesztette az árverési vevő. Az árverési vevőt tehát 19 000 Ft különbözet megfizetésére kell felhívni. Az átvételről a végrehajtó jegyzőkönyvet készít. Az átvevő az árverési vétel hatályával szerzi meg az ingóságot.

Bár a lehetőség a legtöbb végrehajtási eljárás során megadatik a végrehajtást kérők számára, mégsem élnek a lefoglalt vagyontárgy átvételével.

Felosztási terv

A végrehajtási eljárások nagy részében előfordul, hogy több végrehajtást kérő is szerepel az adott ügyben, illetőleg egy végrehajtást kérőnek a javára több követelés behajtása érdekében indult végrehajtási eljárás. Ezekben az esetekben, ha nincs lehetőség valamennyi követelés teljes egészében történő kielégítésére, akkor a végrehajtóhoz befolyt összegek jogszerű felosztásának biztosítása és nyomon követése érdekében a jogszabály úgy rendelkezik, hogy a végrehajtónak felosztási tervet kell készítenie, és azt valamennyi végrehajtást kérőnek és az adósnak meg kell küldenie. Ugyanis, ha minden követelés megtérül, akkor a végrehajtó az ügyeket egyenként lezárja, érdemi befejezési móddal befejezi őket, egyenként díjjegyzéket állít ki, amelyben elszámol a végrehajtás költségeivel.

Az 1/2002. (I.17.) IM rendelet 47. § (1) bekezdése alapján a végrehajtó az eljárása során a felektől közvetlenül felvett vagy a végrehajtói letéti számlára befizetett, illetőleg átutalt (a továbbiakban: befizetett) összegeket köteles a rendeltetésüknek megfelelően kezelni és a kifizetéseket attól az időponttól számított 15 napon belül teljesíteni, amikor a kifizetés előfeltételei biztosítottak (pl. a jogorvoslatot elbírálták). A rendelet (2) bekezdése leírja, hogy ha a kifizetés akadályozza, hogy a végrehajtási ügyben előterjesztett jogorvoslati kérelmet nem bírálta el jogerősen, a végrehajtó a pénzösszeg kezelésének tényét 6 hónap elteltével jelzi a végrehajtást foganatosító bíróságnak. Ha ezt követően

nem történik döntés a jogorvoslati kérelemről, a végrehajtó 30 naponként újra jelzi a bíróságnak az összeg kezelésének tényét.

Ha a befolyt összeg nem fedezi a végrehajtásban érvényesített valamennyi követelést, a végrehajtó felosztási tervet készít. A végrehajtó az intézkedésének, illetőleg a végrehajtás során történő értékesítésnek a jogerőre emelkedésétől számított 15 napon belül felosztási tervet készít, és azt megküldi a feleknek, egyúttal tájékoztatja őket a felosztási tervben foglaltakkal szemben benyújtható jogorvoslati lehetőségről. Ez az eljárás rendszerint akkor fordul elő, amikor több végrehajtást kérő van. Lehetséges azonban, hogy egyetlen végrehajtást kérő javára hajtottak be az adóstól több követelést. Ilyenkor sem közömbös, hogy melyik követelés kielégítésére fordítják a befolyt összeget.

A felosztási terv ellen a kézbesítéstől számított 15 napon belül végrehajtási kifogást lehet előterjeszteni a végrehajtást foganatosító bíróságnál. Kiemelendő, hogy a felosztási tervvel szemben nem a végrehajtóhoz, hanem közvetlenül a végrehajtást foganatosító bírósághoz lehet benyújtani a kifogást. A végrehajtónak a hozzá benyújtott felosztási terv elleni kifogás esetén is a Vht. 9. § alapján alkalmazandó Pp. 129. § szerinti áttételi kötelezettsége van. A bíróság helyett a végrehajtóhoz benyújtott felosztási tervvel szembeni kifogás esetén – a későbbiekben bemutatásra kerülő 4/2003. Polgári jogegységi határozatban foglaltakra tekintettel – a kifogást benyújtó fél viseli annak a kockázatát, hogy a kifogást – mint határidőn túl érkezett – a bíróság érdemi vizsgálat nélkül elutasítja. A 2000-es Vht. Novella 95. §-ához fűzött miniszteri indokolás szerint a törvény több ponton módosítja a felosztási terv elkészítésére vonatkozó szabályokat. A törvényben foglalt rendelkezések értelmében a felosztási tervet a végrehajtó a feleknek kézbesíti és azt a bíróság csak akkor bírálja felül, ha a felek vagy érdekeltek az ellen kifogást terjesztenek elő, módosul továbbá a felosztási tervben szerepeltethető követelések köre is. A Vht. 171. § (2) bekezdésben foglalt eseteken kívül a végrehajtó a felosztási terv elkészítéséig, a bíróság pedig a felosztási terv ellen benyújtott végrehajtási kifogás elbírálásáig elrendelt végrehajtások jogosultjainak kielégítéséről dönthet a felosztási tervben.

A bíróság a végrehajtási kifogásról végzéssel dönt. Amennyiben a kifogásnak helyt ad, a felosztási tervet megváltoztatja. A bíróság a felosztási terv végrehajtási kifogással nem érintett részét is megváltoztathatja, ha abban elírás vagy számítási hiba van, illetőleg a végrehajtó nem a jogszabályoknak megfelelően készítette el a felosztási tervet. A

bíróság a kifogással előterjesztett kérelemhez nincs kötve annyiban, hogy a felosztási terv kifogással nem érintett részét is megváltoztathatja, ha abban számítási hiba vagy elírás található, vagy pedig nem a jogszabályoknak megfelelően készítette el azt a végrehajtó. A fenti módosítás alapvetően a jogbiztonság fokozottabb érvényesítése érdekében került beiktatásra, arra figyelemmel, hogy sértheti a jogbiztonság elvét az, ha a végrehajtást kérők úgy kénytelenek az eljárásban az egyes cselekményeiket tervezni, így különösen igaz ez az árverésre, hogy nem bírnak tudomással arról, hogy a befolyt vételárból olyan követelés jogosultja is részesedhet, aki őket a kielégítési sorrendben megelőzi. Kizárólag olyan követelések szerepelhetnek a felosztási tervben, amelyek a felek és egyéb érdekelték részére legfontosabb információkat tartalmazó árverési hirdetményben is feltüntetésre kerültek.

A felosztási terv készítésének indoka az, hogy a végrehajtás befejező szakaszában figyelembe véve az esetleges elsőbbségi igényeket, jelzálogjogokat stb. a végrehajtó az adós összes tartozása tekintetében meghatározza kielégítés sorrendjét, mértékét. Ha ugyanis valamelyik végrehajtást kérő részére tévesen kiutalják az összeget, ennek a visszakövetelése gyakorlatilag nehéz, annál is inkább, mert ez a végrehajtást kérő nem rosszhiszeműen és nem is jogalap nélkül jutott az említett összeghez. A végrehajtó az ingatlan értékesítéséből befolyt vételár felosztása során azokat a követeléseket elégíti ki, amelyek az értékesítés alapját képező hirdetményben fel voltak tüntetve, illetve amelyek tekintetében a végrehajtható okirat az árverésen kívüli értékesítést megelőzően a végrehajtóhoz megérkezett, és a követelés jogosultja az eljárás költségét megelőlegezte. A később elrendelt végrehajtások jogosultjai az előbbi végrehajtást kérők követeléseinek teljes kielégítését követően fennmaradó összegből részesülhetnek a kielégítés általános szabályai szerint.

Ha a végrehajtó nem ingatlan értékesítéséből befolyt vételár felosztásáról rendelkezik, továbbra is az a szabály érvényesül, hogy a felosztási tervben valamennyi, a felosztási terv elkészítéséig elrendelt végrehajtás alapján behajtandó követelés szerepeltethető, ha pedig a felosztási terv ellen benyújtott kifogás folytán a bíróság dönt a befolyt összeg felosztásáról, valamennyi a kifogás elbírálásáig elrendelt eljárás alapján behajtott követelés részese lehet a felosztási tervnek. A felosztási terv ellen előterjeszthető végrehajtási kifogást a törvény a Vht. 217. §-ával összhangban szabályozza.

Az ingóságra vonatkozó zálogjog alapján az elsőbbségi igényt a foglalástól számított 8 nap alatt kell ugyan bejelenteni, a törvény méltányossági és célszerűségi okokból mégis úgy rendelkezik, hogy a végrehajtó a felosztási terv előterjesztéséig, a bíróság pedig e terv jóváhagyásáig bejelentett elsőbbségi igényt a kielégítési sorrend megállapításánál még figyelembe veszi. Módosult azoknak a követeléseknek a köre is, amelyek szerepelhetnek a felosztási tervben. Jogbizonytalanság mutatkozott ugyanis abban a kérdésben, hogy például az ingatlan árverezése után a végrehajtási eljárásban érvényesített újabb követelés kielégíthető-e, különösen akkor, ha a későbbi hitelező követelésének kielégítése miatt a többiek nem juthatnak hozzá a követeléseik kielégítéséhez.

A felosztási terv elkészítésekor a végrehajtás során befolyt összegek kifizetéséről rendelkezik a végrehajtó. A felosztási terv célja, hogy a befolyt összeg végrehajtási költségekre történő elszámolása, valamint a végrehajtást kérők közötti - kielégítési sorrend szerinti - felosztása, elszámolása megtörténjen. A Vht. 164. §-a szerint mindenekelőtt a végrehajtási költségeket kell kielégíteni, ez elsődleges szempont a felosztás szempontjából is. A végrehajtási eljárás során különféle költségek merülhetnek fel, amelyek jellegüknél fogva egyrészt hasonlóak a peres eljárás során felmerülő költségekhez. Közéjük tartozik az eljárás megindításakor fizetendő illeték, a jogi képviselő közreműködésével, a felek esetleges meghallgatásával, a bizonyítással, a jogorvoslatokkal kapcsolatos költségek. Másrészt vannak a szorosan az eljárási cselekményekhez kapcsolódó költségek, így a végrehajtó helyszíni eljárásával, az adós lakásának esetleges felnyitásával, a közreműködő tanúk díjazásával, a lefoglalt vagyontárgyak értékesítésével – tárolásával, szállításával, felbecsültetésével -, és zárgondok tevékenységével kapcsolatban megjelenő költségek. Az általánosan elfogadott elv alapján ezen összegeket a végrehajtást kérő előlegezi, és az adós viseli.

A végrehajtási költségek kapcsán feltüntetésre kerülnek az érintett végrehajtási ügyekben addig felmerült költségek, díjak: a végrehajtás kezdeményezésével felmerült díj (például ügyvédi munkadíj), végrehajtás elrendelésével felmerült költségek (például illeték), valamint a végrehajtás foganatosítása során felmerült költségek, így a végrehajtási ügyértékhez igazodó munkadíj, költségátalány, az eljárásra fordított idő alapján felszámított díj (helyszíni eljárás díja - munkadíj, költségátalány, utazási költségátalány), készkiadás (postaköltség, szállítási, tárolási költség stb.), a végrehajtást

kérő követelésének csökkenése esetén behajtási jutalék és általános költségátalány, továbbá a felosztási tervben szerepel az is, hogy a felmerült költségekből a felosztás során mennyi (mekkora összeg és milyen mértékben) térült meg, mennyi költség elszámolására került sor. A felosztási tervben fel kell tüntetni, hogy a végrehajtást kérőknek az árverés – esetlegesen az árverésen kívüli értékesítés - napján fennálló összes követelését (tőke, kamat, járulékok, perköltség), valamint azt, hogy mennyi térült meg ezekből.

Ezen a ponton ki kell emelni a végrehajtási költségek köréből az államot illető illetéket, az állam által előlegezett költséget. A költség viselésének általános szabálya alól kivételt jelentenek, mivel az állam által előlegezett végrehajtási költséget behajthatatlanság esetén az állam viseli, ugyanakkor az adós és a végrehajtást kérő egyetemlegesen felelős az állami illeték megfizetéséért.

2/2022. (I. 20.) SZTFH rendelet a bírósági végrehajtási eljárásban felszámítandó általános költségátalány mértékéről és megfizetésének szabályairól rendelkezik, amely megállapítja, hogy az eredményes végrehajtás esetén a Magyar Bírósági Végrehajtói Kart és a Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatóságát a Vht. 34/A. §-a alapján általános költségátalány illeti meg. Ugyanezen, paragrafus alapján kell meghatározni az általános költségátalány összegét, mértéke az 500 ezer Ft alatti végrehajtási ügyérték esetén ügyenként 5.000 Ft, illetve 500 ezer forint feletti végrehajtási ügyérték esetén az adott ügyérték 1%-a.

A végrehajtási költségek kielégítésének sorrendje:

1. a rendőri közreműködéssel felmerült költség
2. a végrehajtónak járó készkiadás
3. a végrehajtónak járó költségátalány
4. a végrehajtó munkadíja.

A Vht. 254. §-a alapján a végrehajtó a tevékenységeért díj és költségtérítés illeti meg, amely munkadíjból és jutalékból áll, ezen felül jogosult az eljárással kapcsolatban felmerült költségei megtérítésére. A 8/2021. (X. 29.) SZTFH rendelet a bírósági végrehajtói díjszabásról szól, amely a végrehajtó munkadíjával kapcsolatban állapít meg részletszabályokat. A végrehajtó munkadíja a végrehajtó okirat megérkezésének napján kerül megállapításra, az az eljárás teljes ideje alatt változatlan marad. A munkadíj meghatározása függ az ügyértéktől, az eljárásra fordított időtől, illetve az eljárási cselekményektől.

A pénzfizetésre irányuló végrehajtási eljárásban a végrehajtói munkadíj összege a végrehajtási ügyérték 0,5%-a, de legalább 9000 forint és legfeljebb 600 000 forint. Ha a végrehajtási kérelem kizárólag az adós végrehajtható okiratban megjelölt fizetési számláján lévő összeg behajtására vagy az adós végrehajtható okiratban megjelölt munkabérének letiltására irányul, a munkadíj összege a végrehajtási ügyérték 0,5%-a, de legalább 9000 forint és legfeljebb 600 000 forint. Ezt az összeget a végrehajtást kérő kérelme alapján egyéb vagyontárgyakra tovább folytatott eljárásért a 8. § (1) bekezdés szerint járó munkadíj összegébe be kell számítani. A tartásdíj, munkabér és kártérítési összeg behajtására irányuló eljárásban a pénzfizetésre irányuló végrehajtási eljáráshoz hasonlóan legalább 9.000 Ft, ugyanakkor legfeljebb 600.000 Ft. Ha a végrehajtás meghatározott cselekmény elvégzésére vagy meghatározott magatartásra, tűrésre, abbahagyásra vagy zárlat foganatosítására irányul, a végrehajtót munkadíjként 15 000 forint illeti meg. Helyszíni eljárási cselekmény foganatosítása esetén az eljárásra fordított idő alapján a helyszíni eljárás költsége is megilleti.

Az ügyérték alapján megállapított munkadíj fele jár a végrehajtónak, ha az eljárás kizárólag a zálogtárgy végrehajtására irányul, azaz az adós csak zálogkötelezett, kivéve a zálogtárgy egyszerűsített végrehajtásának esetét. Szintén csak a munkadíj fele jár a végrehajtónak egyetemlegesen kötelezett adósok esetén, így az egyetemlegesség vonatkozásában megállapított 50%-os munkadíjat minden egyetemleges ügyben alkalmazni kell.

Továbbá megilleti a végrehajtót az eredményes vagy részbeni eredmény esetén a jutalék, függetlenül attól, hogy a végrehajtónál vagy a végrehajtást kérőnél történt a teljesítés. A jutalék mértéke függ a pénzkövetelés mértékétől. Zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítése esetén a behajtási jutalék alapja a zálogtárgy vételárának vagy a kötelezett teljesítésének értéke. Közös tulajdonban lévő ingatlan végrehajtási értékesítése esetén a nem adós tulajdonostárs részére járó vételárból a nem adós tulajdonostárs tulajdoni hányadának értékesítéséért járó végrehajtási költségként a vételárrész 2%-ának megfelelő összeg vonható le.

500 ezer forintot meg nem haladó	8%
5 millió forint feletti, de 10 milliót meg nem haladó összeg esetén 500 ezer forint és az 5 millió forint feletti rész	6%
10 millió forint feletti összeg esetén 900 ezer forint és 10 millió forint feletti rész	3%
meghatározott cselekmény esetén	25.000 Ft

Kielégítés a Nemzeti Eszközkezelő által kifizetett vételárból és a kisajátításból befolyt összegből

Léteznek speciális esetek is. Az államháztartás alrendszereibe tartozó adós ügyében a behajtási jutalék a behajtott összeg 1%-a. A már hatályon kívül helyezett 2011. évi CLXX. törvény, a hitelszerződésből eredő kötelezettségeiknek eleget tenni nem tudó természetes személyek lakhatásának biztosításáról szóló törvény (NET tv.) és a 2018. évi CIII. törvény, a Nemzeti Eszközkezelő Programban részt vevő természetes személyek otthonteremtésének biztosításáról szóló törvény szerint a befolyt összegek nem minősülnek behajtásnak. Az Országgyűlés a 2011-ben indított programban részt vevő természetes személyek otthonteremtési és lakhatási problémáinak hosszú távú megoldása érdekében, összhangban Magyarország gazdasági lehetőségeivel, a törvényt alkott.

A NET törvény alapján a hiteladós, illetve a zálogkötelezett esetén 3% jutalék járt a végrehajtónak. Nem számított a jutalék meghatározásakor a végrehajtó részére behajtott összegnek. Amennyiben a Nemzeti Eszközkezelő vásárolta meg az ingatlant, úgy az nem volt tekinthető behajtásnak, ezért sem az eszközkezelőhöz ténylegesen befolyt vételárból, sem a vételár és a ténylegesen fennmaradó követelés közötti, egyébként elengedett összegből nem volt felszámítható behajtási jutalék. Nem volt felszámítható továbbá jutalék akkor sem, ha az eszközkezelő a zálogjogosult pénzintézet követelésénél magasabb áron vásárolta meg az ingatlant, ez esetben a különbözetet az eszközkezelő a végrehajtónak teljesítte.

Amennyiben a végrehajtás alá vont ingatlant a hitelszerződésből eredő kötelezettségeiknek eleget tenni nem tudó természetes személyek lakhatásának biztosításáról szóló törvény alapján a Nemzeti Eszközkezelő vásárolta meg és a lakóingatlanra bejegyzett jelzálogjoggal rendelkező jogosultak követelésének kielégítését követően fennmaradó vételár hányad kifizetésére került sor a végrehajtó részére, azt az árverés során befolyt összeg kifizetésére vonatkozó szabályok szerint kellett elszámolni és kifizetni, a Vht. 171/A. § (1) bekezdés-e alapján. Amennyiben a végrehajtás alá vont ingatlanra árverést korábban még nem tűztek ki, a végrehajtó a vételár hányad felosztása során azokat a követeléseket elégítette ki, amelyek tekintetében a végrehajtási jogot az ingatlan-nyilvántartásba korábban bejegyezték. A törvény letisztultabb jogi környezetet teremtett azokra az esetekre, amikor az ingatlan Nemzeti Eszközkezelő Zrt. általi

értékesítése után, a jelzálogjogosult kielégítését követően több végrehajtást kérő rendelkezett még végrehajtási joggal az adott ingatlan tekintetében. A fenti rendelkezések tehát a vételárhányadot kézhez vevő végrehajtó további eljárását határozták meg a vételár kifizetése, felosztása tekintetben. A jogszabály lényegében az árverés során befolyt vételár kezeléséhez hasonló helyzetet teremtett, olyan eljárásrendet, mintha ingatlanárverés történt volna és az abból befolyt összeget osztaná fel a végrehajtó a Vht. szerinti kielégítési sorrendben.³⁷

A végrehajtási költségek érvényesítését követően a végrehajtást kérőnek járó, a követelés érvényesítésével összefüggésben adódott költségeket, továbbá a követelés egyéb járulékait a követelésükkel azonos sorrendben kell kielégíteni. A végrehajtási eljárás megindításával kapcsolatos költségek névlegesen a perköltség, közjegyzői díj, ügyvédi munkadíj. Amennyiben tehát a befolyt összeg az egész követelés kielégítésére nem elég, a Ptk. értelmében azt elsősorban a költségekre, azután a kamatra, végül a főkövetelésre kell elszámolni.

A Ptk. bekezdése alapján a szerződéses kapcsolatokban általában kamat jár, ugyanakkor a jogszabály kivételt tehet, illetve a magánszemélyek egymás közötti szerződéses viszonyában kamat csak kikötés esetében jár. A kamat mértéke megegyezik a jegybanki alapkamattal, amely számításakor az érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat irányadó az adott naptári félév teljes idejére.

Ha a befolyt összeg nem fedezi az azonos sorrendben felsorolt valamennyi követelést, a követeléseket arányosan kell kielégíteni. Az arányszámot úgy kapjuk meg, hogy a felosztandó összeget elosztjuk a követelések összegével, ezt követően az adott követelésre jutó összeget úgy számoljuk ki, hogy az arányszámmal megszorozzuk a követelés összegét.

Az ingatlan kényszerértékesítése esetén a végrehajtó köteles a befolyt összegből a végrehajtási költségek megtérülését követően azon követeléseket kielégíteni, melyek már tartalmi elemeit képezték az árverési hirdetménynek. Ugyanezen szabály érvényesül, amikor a felek kérelmére az ingatlant árverésen kívül értékesítik, ekkor azon követeléseket kell először kielégíteni, amik az értékesítést megelőzően a végrehajtó előtt

³⁷ dr. Gyovai Márk, dr. Kiss-Kondás Eszter, dr. Kormos Erzsébet, dr. Lukács Tamás, dr. Nagy Adrienn, dr. Schabl György: Kézikönyv a bírósági végrehajtás fogatosításához Wolters Kluwer Kft., 2016 (e-könyv) 12. Kieigítés a Nemzeti Eszközkezelő által kifizetett vételárból

ismeretessé váltak. A fentiekén túlmenően előfeltétel az is, hogy a végrehajtást kérő a végrehajtónak megelőlegezte a végrehajtási költséget.

A további végrehajtást kérőknek – akiknek az igénye csak az árverési hirdetmény megjelenését vagy az árverésen kívüli értékesítést követően jelentkezett – abban az esetben lehet kielégíteni a követelését, ha a többi, fent részletezett végrehajtást kérő követelését teljes egészében kielégítették. A bíróság a felosztási tervet alapesetben nem ismeri meg, csak akkor, ha ellene végrehajtási kifogást nyújtottak be. A végrehajtó a felosztási terv elkészítéséig, illetőleg a felosztási terv ellen benyújtott kifogás esetén az eljáró bíróság annak elbírálásáig dönthet arról, hogy az addig az időpontig elrendelt végrehajtási eljárások jogosultjainak igényét milyen módon és lehetőséggel elégítse ki az eljáró végrehajtó. A határidő elteltét követően már nincs lehetőség az igény benyújtására a befolyt összegből történő kielégítés vonatkozásában.

Ha a végrehajtás alá vont ingatlant kisajátították, a kisajátításról szóló 2007. évi CXXIII. törvény alapján a végrehajtó részére kifizetett összeget az árverés során befolyt összeg kifizetésére vonatkozó szabályok szerint kell elszámolni és kifizetni.³⁸ Ha a végrehajtás alá vont ingatlanra árverést korábban még nem tűztek ki, a végrehajtó a vételárhányad felosztása során azokat a követeléseket elégíti ki, amelyek tekintetében a végrehajtási jogot az ingatlan-nyilvántartásba korábban bejegyezték. A kisajátításról szóló törvény értelmében a végrehajtási joggal terhelt ingatlan kisajátítása esetén a kártalanítást a végrehajtó részére kell megfizetni. Emellett az is rendezendő, hogy miként kell eljárnia a végrehajtónak a vételár kifizetése, felosztása tekintetében. Annak érdekében, hogy ezen esetkör kapcsán a végrehajtási törvény szabályozás rendszere ne kerüljön megbontásra, a törvény olyan eljárást rendel el alkalmazni, mintha ingatlanárverés történt volna és az abból befolyt összeget osztaná fel a végrehajtó a Vht. szerinti kielégítési sorrendben.

Összegzés

Az előző fejezetekben a jogi szabályozás mentén áttekinthetjük a végrehajtást kérő kielégítésének lehetőségeit, egyes módjait. Minden ügy más és más meghatározó, lényeges tényezőből tevődik össze, amelyek meghatározzák a végrehajtási eljárás befejezésének módját. Az adósok fellelhető vagyonának sokszínűsége és a végrehajtást

³⁸ Vht. 171/B. § (1) bekezdés

kérők igényeinek változatossága miatt bár egy adott séma mentén vezeti az eljárást a végrehajtó, mégis minden ügy egyedinek tekinthető. A jogrendszerünk alapelvei és végrehajtási eljárást meghatározó jogszabályok keretei között törekszik a végrehajtó az eredményes végrehajtás levezetésére.

Az utóbbi években a bírósági végrehajtással összefüggő gyakorlati problémákat szakcikk, tanulmányok mutatták be, mert nem készült olyan átfogó mű, ami ezeket a végrehajtási eljárásokkal kapcsolatos mindennapi szakmai problémákat összegyűjtötte, rendszerezte volna, úgy, hogy a felmerülő jogalkalmazási visszásságokra megoldást is adjon. Cél a bírósági végrehajtás foganatosítása során felmerülő gyakorlati problémák nevesítése és a lehetséges megoldások bemutatása. Kifejezetten gyakorlatorientált megközelítés lenne hasznos a végrehajtók számára.

A magyar jogrendszerben három fő elv létezik a végrehajtással kapcsolatban: fokozatosság, arányosság, és az időbeliség. Ugyanakkor egyik jogrendszerben sem érvényesülhetnek a fő kielégítési elvek kizárólagos jelleggel, hiszen minden elv tekintetében felmerülnek eltérést igénylő kivételek. A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény pontosan meghatározza a befolyt összeg kifizetésének sorrendjét. A követelések kielégítési sorrendje főszabályként a követelések jogcíméhez igazodik, e sorrend megállapítása a végrehajtási eljárásban érvényesítendő követelések különböző fontosságát tükrözi. Ezen szabályozásokra szükség van ugyanazon adóssal szemben vezetett végrehajtási eljárások egyszerűsítéséhez.

A végrehajtást kérő a pénzkövetelés végrehajtásának különböző módjai közül választhat, amellyel leghamarabb hozzájuthat a követeléséhez, hiszen a végrehajtási eljárás kifejezetten az ő kérelmére indul. A végrehajtó Vht. 7. § (1) bekezdése az adós vagyoni jogainak védelme érdekében a fokozatosság elvét alkalmazza, a munkabérből és egyéb járandóságokból történő letiltással egy helyen, azzal egy rangsorban határozza meg a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre vezetett végrehajtást. Az egyik legeredményesebb eszköz, ami a végrehajtó kezében van a követelés behajtása érdekében a gépjármű lefoglalása, valamint az adós tulajdonában levő ingatlan, amit az ingatlan jellegére, művelési ágára és az ingatlant terhelő jogra vagy tilalomra, továbbá az ingatlanhoz kapcsolódó, az ingatlan-nyilvántartásba feljegyzett tényekre tekintet nélkül végrehajtás alá lehet vonni.

Az egyes követelések behajtásának és megtérülésének vonatkozásában különleges jelentőséggel bír, hogy minden egyes végrehajtási ügy egyedi elbírálásra, és egyedi értékelésre szorul – a kiegészítő részletszabályozások szoros hálójában. Az

államszerkezet, a politika, a jogszabályok, a tulajdoni viszonyok, a gazdaság közvetlen ráhatással bírnak a végrehajtás intézményére és szervezetére, illetve ezeken keresztül a végrehajtási tevékenység végzésére. Kétségtelen tény, hogy a bírósági végrehajtás összetett feladat, így a végrehajtást kérő kielégítése is több tényezőre épül.

A fentiekre tekintettel beláthatjuk, hogy a végrehajtási eljárás során befolyt összeg felosztása, illetve kifizetése a jogosultak részére a végrehajtó egyik legjelentősebb feladata.

Függelék

Jogesetek

Az ingatlan átvétele a végrehajtást kérő által (2017.)

Az G.F. Zrt. végrehajtást kérő javára T.F. adós ellen a végrehajtási záradék jogcímen fennálló 7.621.858 Ft és járulékai iránti végrehajtási ügyben a Vht. 140. § (1) bekezdése alapján a végrehajtás alá vont miskolci ingatlan, 55 négyzetméter alapterületű, az adós tulajdonát képező ingatlan 1/1 tulajdoni illetőség becsértékét 5.600.000 Ft-ban (beköltözhetően) állapította meg a végrehajtó. A 2013.09.24.-2013.11.23. között megtartott második árverés sikertelen maradt.

A 156. § alapján megtartott második árverés is sikertelen volt, úgy a végrehajtást kérő veheti át az ingatlant a becsérték felének, a 147. § (3) bekezdése szerinti ingatlan esetében pedig 70%-ának megfelelő átvételi összegben. Ha több végrehajtást kérő van, az ingatlant az veheti át, aki a becsérték felét vagy 70%-át meghaladó legmagasabb összegű árajánlatot tette.

Ha az árverési vevőnek az adóssal szemben olyan követelése van, amelyre vonatkozóan a végrehajtást elrendelték, az árverési vevő - a kiköltözési

kötelezettségének a Vht. 154/B. § szerint eleget tevő adóst megillető összeg kivételével - visszatarthatja az árverési vételárát, vagy azt a részét, amely a követelésének a kielégítéséhez szükséges. Ha az árverési vevőnek az (1) bekezdésben említett követelését a vételár felosztásakor nem lehet kielégíteni, az árverési vevő köteles a vételárát, illetőleg visszatartott részét, továbbá a Polgári Törvénykönyv szerint a szerződéses kapcsolatokban járó - az árverést követő 15. naptól esedékes - kamatot a végrehajtó felhívásától számított 15 napon belül befizetni a végrehajtói letéti számlára.

A miskolci ingatlan árverési vételárát, amely 3.920.000 Ft nem fedezte az adós összes tartozását (18.614.716 Ft), ezért az 1994. évi LIII. törvény 171. §-a alapján a végrehajtó felosztási tervek készített. A G.F. Zrt. végrehajtást kérő jogutódja a C.C.X.V.I. végrehajtást kérő, mint árverési vevő a 3.920.000 Ft vételárból 2.719.438 Ft összeget tarthatott vissza, ezért az 560.000 Ft árverési előleget is figyelembe véve, mint árverési vevő köteles volt megfizetni 640.562 Ft-ot a felosztási terv kézhezvételétől számított 15 napon belül a végrehajtói letéti számlára.

A végrehajtásról szóló törvény az ingatlan foglalással összefüggésben szabályozza a zálogjogon alapuló elsőbbségi igény bejelentését (Vht. 114. §). Ha ilyen elsőbbségi

igényt jelentettek be, az ingatlannak mint zálogtárgynak az értékesítéséből befolyt összeget elsősorban a zálogjoggal biztosított követelés kielégítésre kell fordítani. Az esetleg fennmaradó összeget a kielégítési sorrendre vonatkozó általános szabályok szerint kell felosztani és kifizetni.

Az adóssal szemben további követeléseket tartott számon a végrehajtó, egyet adótartozás jogcímen és további 11 egyéb követelést. A költségek és illetékek után maradt összeg 2.842.758 Ft. A kielégítési sorrendet a Vht. 165. §-a értelmében a követelés jogcíme határozza meg így az előrébb álló követelés teljes kielégítése után lehet a másik jogcímen álló követelést kielégíteni. Ha azonos jogcímen van követelés, akkor az arányosítás elvét kell használni a követelések kiegyenlítéséhez. A felosztási terv ellen végrehajtási kifogás előterjesztésére nem került sor, így a jogorvoslat előterjesztésére nyitva tartott határidő letelte után a végrehajtó intézkedett az összegek kifizetése iránt.

Az ügyben behajtott követelés nem minősült a 14/1994. évi IM rendelet 19. § (5) bekezdése szerint behajtott összegnek tekintettel arra, hogy az adós kiköltözési kötelezettségének a Vht. 154/A. § (1) és (5) bekezdésében foglalt határidőben nem tett eleget, és az ingatlant kiürített állapotban nem adta át az árverési vevőnek.

Kielégítés a Nemzeti Eszközkezelő által kifizetett vételárból (2017.)

Az 1994. évi LIII. tv. 5. § g) pontja alapján a végrehajtó a X.Z. és X.Z.-né adósokkal szemben indított végrehajtási eljárásokat a végrehajtás alá vont sajátbányai ingatlan vonatkozásában szüneteltette, mivel az adósok szándéknyilatkozatot nyújtottak be a H. Bank Zrt. felé annak érdekében, hogy kezdeményezze részvételét a Nemzeti Eszközkezelő programjában. A 2011. évi CLXX. tv. 15. § alapján ha a 8. § (1) bekezdése a)-h) pontjában meghatározott feltételek fennállnak, és a lakóingatlant bírósági vagy közigazgatási végrehajtás alá vonták, a 11. § (1) bekezdés szerinti pénzügyi intézmény 15 napon belül kezdeményezheti a végrehajtónál a végrehajtás szünetelését. A pénzügyi intézmény nyilatkozata alapján a megvételre felajánlott lakóingatlanra bejegyzett valamennyi végrehajtási jog vonatkozásában a végrehajtás a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 52. § g) pontja alapján szünetel.

2013. május 13. napján H. Bank Zrt. végrehajtást kérő kérte a X.Z. és X.Z.-né adósok tulajdonát képező lakóingatlanra vezetett valamennyi végrehajtás szünetelésének megállapítását a hitelszerződésekből eredő követeléseiknek eleget tenni nem tudó

természetes személyek lakhatásának biztosításáról szóló 2011. évi CLXX. törvény 15. § (1) bekezdése értelmében.

Ugyanazon év decemberében a végrehajtást kérő bejelentette, hogy a fedezeti ingatlan vételára – 2.851.250 Ft – a Nemzeti Eszközkezelő Zrt. által átutalásra került részére. Továbbá a végrehajtást kérő felhívta a végrehajtó figyelmét a 14/1994. (IX.8.) IM. rendelet 14. § (4) bekezdésének rendelkezéseire, mely szerint: „A lefoglalt és a Nettv. alapján a Nemzeti Eszközkezelő által megvásárolt ingatlan vételárának a jelzálogjogosult végrehajtást kérő részére történő kifizetéséből és a pénzügyi intézmény erre tekintettel történő tartozás elengedéséből eredő követelés csökkenés, valamint a fennmaradó vételár hányad Nettv. 21. § (1) bekezdése szerint a végrehajtó részére történő kifizetése e § alkalmazása szempontjából nem minősül behajtásnak, ezen összeg tekintetében behajtási jutalék nem számítható fel.” Erre tekintettel kérte a végrehajtót, hogy az adósokkal szemben indított végrehajtási eljárásokat szüntesse meg, illetve a díjjegyzéket – a 14/1994. (IX.8.) IM. rendelet 14. § (4) bekezdésének rendelkezésire kiemelt figyelemmel – küldje meg részére.

A Nemzeti Eszközkezelő Zrt. által felajánlott vételár-felosztási tervben foglaltakat valamennyi pénzügyi intézmény elfogadta és arról nyilatkoztak, hogy a vételárhányadból meg nem térülő hiteladóssal szembeni követeléseiket elengedik. Tekintettel arra, hogy Nettv. rendelkezéseiben meghatározott feltételek maradéktalanul teljesültek, az Ingatlan 2013.11.18. napján az Eszközkezelő a Magyar Állam javára megvásárolta, az ingatlan vételárának a Nettv. 20. §-ban meghatározott hányadát a bejegyzett jelzálogjoggal rendelkező jogosultak részére kifizette.

Az ingatlan vételárból a bejegyzett jelzálogjoggal rendelkező jogosultak követeléseinek kielégítése után fennmaradó 1.948.750 Ft vételhányadot az Eszközkezelő – hivatkozással a Nettv. 21. § (1) bekezdésében foglaltakra – a végrehajtó kezéhez köteles teljesíteni. Kérte a végrehajtót, hogy írásban tájékoztassa az Eszközkezelőt a fent megjelölt vételárhányad kifizetéshez szükséges adatokról (jogosult neve, bankszámlaszáma, számlavezető bank neve). A végrehajtót megillető vételárhányad kifizetéséről a Magyar Állam tulajdonjogának ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzését követően került sor. A végrehajtó előtt folyamatban lévő, de a Nettv. 15. § (1) bekezdése alapján szünetelő végrehajtási eljárás a Nettv. 16. § (1) bekezdésének c) pontja és a Nettv. 16. § (2) bekezdése szerint a tájékoztatás kézhezvételének napjától abban az esetben folytatódik, ha a végrehajtás nem kizárólag a lakóingatlan vonatkozásában indult.

Mivel X.Z. és X.Z.-né adóssal szemben több végrehajtási eljárás volt folyamatban, így a végrehajtó tájékoztatta Nemzeti Eszközkezelőt a fennálló követelésekről. A végrehajtás alá vont vagyontárgyból befolyt összeg nem fedezte a végrehajtás során behajtani kívánt valamennyi követelést, ezért a végrehajtó a befolyt összegről felosztási tervet készített. A vételárból fennmaradó 1.948.750 Ft-ot az Eszközkezelő átutalta a végrehajtó letéti számlájára.

A végrehajtó X.Z.-né adóssal szemben fennálló követelése 121.982 Ft, amely a fenti végrehajtás során felmerült végrehajtási költségekből tevődött össze. A vételárhányadból fennmaradó összeg X.Z.-né megillető része 852.393 Ft postai úton kifizetésre került az adósnak.

A Nemzeti Eszközkezelő által a végrehajtói letéti számlára utalt összegből X.Z. adósi illetőségű 974.375 Ft összeg nem fedezte az adós összes tartozását, ezért az 1994. évi LIII. törvény 171. §-a alapján a végrehajtó felosztási tervet készített. A Vht. 164. § értelmében elsősorban a végrehajtási költségek – a végrehajtás elrendelésével és foganatosításával felmerült költségek, munkadíj, költségátalány, készkiadás –, illetve az MBVK-nak járó költségátalányok kerültek kiegyenlítésre. A követelés érvényesítésével és behajtásával felmerült költséget – a perköltséget, közjegyzői díjat, ügyvédi munkadíjat –, továbbá a követelés egyéb járulékait - a kamatot, az eljárás során felmerülő költségeket - a követeléssel azonos sorrendben kell kielégíteni a Ptk. 292-294. §-a alapján. Amennyiben tehát a befolyt összeg az egész követelés kielégítésére nem elég, a Ptk. 293. §-ának értelmében azt elsősorban a költségekre, azután a kamatra, végül a főkövetelésre kell elszámolni. A felsorolt költségek és illetékek után fennmaradó összeg: 20.672 Ft volt. A kielégítési sorrendet a Vht. 165. §-a értelmében a követelés jogcíme határozza meg így az előrébb álló követelés teljes kiegyenlítése után lehet a másik jogcímen álló követelést kielégíteni. Ha azonos jogcímen van követelés akkor az arányosítás elvét kell használni a követelések kielégítéséhez. X.Z. adóssal szemben a végrehajtó 1-1 munkavállalói munkabér és adótartozás jogcímen, illetve 5 egyéb követelés jogcímen tartott nyilván összesen 7 követelést. A Vht. 165. § c) és e) pontja alapján az elsőbbséget élvező követelések kerültek kiegyenlítésre, majd ezt követték a Vht. 165. § f) pontja szerinti egyéb követelések.

A végrehajtási kifogás előterjesztésére nem került sor, a jogorvoslat előterjesztésére nyitva hagyott határidő letelte után a végrehajtó intézkedett a felosztási tervben szereplő összegek kifizetése iránt.

Jogszabályok

1. 1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról
2. 2000. évi CXXXVI. törvény a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény és a kapcsolódó jogszabályok módosításáról
3. 2009. évi LXXXV. törvény a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról
4. 2013. évi V. törvény (Ptk.) a Polgári Törvénykönyvről
5. 13/2001. (X. 10.) IM rendelet az adós foglalkozásához nélkülözhetetlen gépjármű lefoglalás alóli mentességéről
6. 1/2002. (I.17.) IM rendelet a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről (Vüsz.)
7. 2011. évi CLXX. törvény a hitelszerződésből eredő kötelezettségeiknek eleget tenni nem tudó természetes személyek lakhatásának biztosításáról
8. 8/2021. (X. 29.) SZTFH rendelet a bírósági végrehajtói díjszabásról
9. 2/2022. (I. 20.) SZTFH rendelet a bírósági végrehajtási eljárásban felszámítandó általános költségátalány mértékéről és megfizetésének szabályairól
10. 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól VIII. fejezet (124-152. §)
11. Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény
12. 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról

Irodalomjegyzék

1. BALOGH Olga–B. KOREK Ilona–CSÁSZTI Ferenc–JUHÁSZ Edit: A megújult bírósági végrehajtás, Második, hatályosított, bővített kiadás, HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2004.
2. BALOGH Olga–B. KOREK Ilona–CSÁSZTI Ferenc–JUHÁSZ Edit: A bírósági végrehajtás, HVG–Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2009.
3. A zálogjogosult végrehajtásba való bekapcsolódása az anyagi és az eljárásjog tükrében - Dr. Görömbei Sándor bírósági titkár- Berettyóújfalui Járásbíróság 2013.
4. Dr. Németh János, Dr. Vida István: A bírósági végrehajtás magyarázata; KJK Kerszöv, 2004.
5. Dr. Kapa Mátyás, Dr. Szőke Zsuzsanna: A bírósági végrehajtásról szóló törvény magyarázata, I. és II. kötet; Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 2006.
6. Dr. Kapa Mátyás: A közjegyző szerepe a bírósági végrehajtásban. Közjegyzők közlönye, 2010/4. szám
7. Dr. Udvary Sándor: A bírósági végrehajtási eljárás; In: WOPERA Zsuzsa (szerk.): Polgári eljárásjog II. HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2013.
8. Complex Kiadó Kft. igazgatója: A bírósági végrehajtás magyarázata, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft. Budapest, 2009.
9. dr. Gyovai Márk, dr. Kiss-Kondás Eszter, dr. Kormos Erzsébet, dr. Lukács Tamás, dr. Nagy Adrienn, dr. Schadl György: Kézikönyv a bírósági végrehajtás fogantatásához Wolters Kluwer Kft., 2016 (e-könyv)